Knjižnice i ekološka održivost

Lauš, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:218131

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Repository / Repozitorij:

ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2020./ 2021.

Petra Lauš

Knjižnice i ekološka održivost

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Ana Barbarić

Zagreb, srpanj 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Sadržaj

Sadržaj ii
1. Uvod 1
2. Održivi razvoj 2
2.1. Održivi razvoj u dokumentima Ujedinjenih naroda i Republike Hrvatske 2
2.2. Agenda 2030 3
2.3. IFLA-ina Radna skupina za okoliš, održivost i knjižnice 5
3. Zelena knjižnica 7
4. Zelena knjižnična zgrada 8
4.1. Sustav ocjenjivanja zelenih zgrada LEED 9
4.2. IFLA-ina Sekcija za knjižnične zgrade i opremu 10
4.3. Središnja gradska knjižnica u Helsinkiju Oodi 12
4.4. Zelene knjižnične zgrade u Hrvatskoj 14
5. Zeleni knjižnični programi 16
5.1. Radna grupa za zelene knjižnice 16
5.2. IFLA-ina nagrada *Zelena knjižnica* 18
5.2.1. Sveučilišna knjižnica u Rangsitu 19
6. Istraživanje zastupljenosti zelene građe u fondovima narodnih knjižnica u Hrvatskoj 21
6.1. Svrha i cilj istraživanja 21
6.2. Metodologija istraživanja 22
6.3. Rezultati istraživanja 23
6.3.1. Gradska knjižnica Samobor 24
6.3.2. Narodna knjižnica Vrbovec 26
6.3.3. Gradska knjižnica Pregrada 28
6.3.4. Gradska knjižnica Krapina 30
6.3.5. Gradska knjižnica i čitaonica "Ante Jagar" Novska 32

6.3.6. Gradska knjižnica Ogulin 34
6.3.7. Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac 36
6.3.8. Gradska knjižnica Rijeka 38
6.3.9. Samostalna narodna knjižnica Gospić 40
6.3.10. Gradska knjižnica Požega 42
6.3.11. Gradska knjižnica Slavonski Brod 44
6.3.12. Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo 46
6.3.13. Narodna knjižnica i čitaonica Murter 48
6.3.14. Gradska knjižnica Vukovar 50
6.3.15. Gradska knjižnica Kaštela 52
6.3.16. Gradska knjižnica Marka Marulića 54
6.3.17. Gradska knjižnica Poreč 56
6.3.18. Gradska knjižnica i čitaonica Pula 58
6.3.19. Gradska knjižnica Ivan Vidali 60
6.3.20. Knjižnice grada Zagreba 62
6.4. Analiza rezultata istraživanja 64
6.4.1. Jezična raznolikost zelenih naslova u knjižnicama 64
6.4.2. Zastupljenost zelenih naslova prema dobi korisnika knjižnica 65
6.4.3. Kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u knjižnicama 65
6.4.4. Udio zelenih naslova u fondu knjižnica 67
6.4.5. Posuđenost zelenih knjižnih naslova u knjižnicama 68
6.5. Zaključak istraživanja i rasprava 71
7. Zaključak 73
8. Literatura 74
Popis slika 77
Popis tablica 78
Popis grafikona 79

Sažetak..... 82

Summary..... 83

1. Uvod

Klimatske promjene postaju sve važnija tema na globalnoj razini. Svjetske organizacije promiču zelene politike, a globalne kompanije uključuju element održivosti u strategiju poslovanja. Među najpoznatijim programima održivog razvoja je Agenda 2030 Ujedinjenih naroda. U Agendi 2030 predstavljeni su globalni ciljevi održivog razvoja do 2030. godine. Agenda 2030 obuhvaća sve aspekte društva kao što su obrazovanje, zdravlje, ravnopravnost, gospodarski rast, mir itd. U središtu 17 ciljeva Agende 2030 je postizanje održivog razvoja. Po uzoru na svjetske organizacije, knjižnice kao važni dijelovi društvenog, kulturnog i znanstvenog života prate inovacije u svijetu ekologije te ih primjenjuju. U prilog tome govori i činjenica da Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) svake godine dodjeljuje nagradu *Zelena knjižnica* kako bi se podigla svijest o odgovornosti knjižnica u obrazovanju korisnika o održivom razvoju.

Termin „zelena knjižnica“ (*engl. green library*) ima dvije definicije. Zelena knjižnica je knjižnica koja je smještena u ekološki održivoj zgradi, učinkovito koristi energiju, ima zelene površine itd. U radu je prikazana Središnja gradska knjižnica u Helsinkiju Oodi, kao primjer zelene knjižnice. Zelena knjižnica je također ona koja podiže svijest o primjeni ekološki održivih rješenja u zajednici. Kroz održavanje radionica i programa posvećenih zelenoj pismenosti, zelene knjižnice korisnicima prenose vrijedno znanje o ekologiji te ih ohrabruju da i sami počnu ekološki djelovati.

U Hrvatskoj su zastupljenije zelene knjižnice prema drugoj definiciji. Zelene knjižnične zgrade u Hrvatskoj su vrlo rijetke, no knjižnice provode određene mjere štednje energije, reciklaže i održivog funkcioniranja. U Hrvatskoj se ideja zelene knjižnice u drugom smislu prvi puta pojavila 2011. godine kada je Društvo bibliotekara Istre pokrenulo projekt *Zelena knjižnica*. Druge hrvatske knjižnice prepoznale su tu ideju te je 2014. godine formirana Radna grupa za zelene knjižnice pri Sekciji za upravljanje i tehnologiju Hrvatskog knjižničarskog društva. Uslijedili su razni projekti poput nagrađenog *Zelenog festivala* i 1. međunarodne konferencije o zelenim knjižnicama *Let's Go Green!*

Uz zelene programe, festivale i radionice, podizanje ekološke svijesti ostvaruje se i nabavom zelene knjižnične građe te ustrojem zelenih zbirki, što je temeljni čimbenik postizanja zelene pismenosti. Svrha rada je pokazati u kojoj je mjeri zelena građa zastupljena u fondovima hrvatskih narodnih knjižnica.

2. Održivi razvoj

Jedan od najvećih izazova s kojima se svijet suočava su klimatske promjene. Znanstvenici smatraju da su klimatske promjene odgovorne za česte prirodne katastrofe koje pogađaju razne dijelove svijeta. Kao najvažniji čimbenik klimatskih promjena ističe se rast temperature na Zemlji. Na službenim internetskim stranicama Europske unije stoji: „Trenutačna prosječna temperatura na svjetskoj razini viša je za 0,85 ºC nego krajem 19. stoljeća. Svako od proteklih triju desetljeća bilo je toplije od svih prijašnjih od 1850., otkad postoje mjerenja.“[1] Ovoliki rast temperature je nezanemariv i jasno je da se Zemlja suočava s velikim klimatskim izazovima, a za to je prema znanstvenicima odgovoran čovjek, „vodeći svjetski klimatolozi smatraju da su ljudske aktivnosti gotovo sigurno glavni uzrok zatopljenja koje se primjećuje od sredine 20. stoljeća.“[2]

Stručnjaci upozoravaju na opasnost od još većeg porasta temperature na Zemlji, „znanstvenici smatraju da je porast za 2 °C u odnosu na temperaturu iz predindustrijskog doba granična vrijednost nakon koje postoji mnogo veći rizik da će doći do opasnih i potencijalno katastrofalnih promjena okoliša na svjetskoj razini.“[3] Upozorenja znanstvenika doprla su do raznih institucija, „stoga je međunarodna zajednica prepoznala potrebu zadržavanja globalnog zatopljenja ispod 2 °C.“[4] S problemom klimatskih promjena međunarodne institucije i udruženja bave se desetljećima. Njihova se aktivnost pojačala s pojavom sve većih i sve češćih ekoloških nedaća, zagađenja okoliša, izumiranja životinjskih i biljnih vrsta itd. S obzirom na to, potiče se održivi razvoj, odnosno učinkovito korištenje prirodnih resursa, čuvanje energije, korištenje obnovljivih izvora, upotreba materijala koji se lako mogu ponovno koristiti ili reciklirati i sl.

2.1. Održivi razvoj u dokumentima Ujedinjenih naroda i Republike Hrvatske

Kada se govori o globalnom zatopljenju i klimatskim promjenama spominje se održivi razvoj. Održivi razvoj definiran je kao „ekonomski razvoj koji u potpunosti uzima u obzir

[1] Uzroci klimatskih promjena. Europska Komisija. URL: https://ec.europa.eu/clima/change/causes_hr. (9. 1. 2021.)
[2] *Ibid.*
[3] *Ibid.*
[4] *Ibid.*

djelovanje ekonomske aktivnosti na okoliš i osniva se na obnovljivim izvorima dobara.“[5] Ideja o održivom razvoju nije se pojavila u 21. stoljeću, već je prisutna od druge polovine 20. stoljeća, „naziv je prva upotrijebila britanska političarka Barbara Ward 1969., a preporučen je i uveden u praksu na Konferenciji o okolišu i razvoju UN-a u Rio de Janeiru 1992.“[6] Štoviše, „Deklaracija i Akcijski program za 21. stoljeće (Agenda 21), usvojeni na Konferenciji, daju snažnu potporu načelu održivog razvoja.“[7] Otada pitanja ekologije i održivog razvoja igraju važnu ulogu kod osmišljavanja smjernica Ujedinjenih naroda na svjetskoj razini, „Ujedinjeni narodi glavno su globalno tijelo za kreiranje smjernica održivog razvoja, dok niz međunarodnih dokumenata zaključenih pod okriljem UN-a predstavljaju opći regulatorni okvir za pitanja održivog razvoja.“[8]

Među zemljama koje su prepoznale važnost održivog razvoja i prihvatile tu ideju bila je i Hrvatska, „Republika Hrvatska je podržala Agendu 21 i Plan djelovanja koji su usvojeni 1992. na Konferenciji UN-a o okolišu i razvoju.“[9] Štoviše, iste je godine u Hrvatskoj usvojena deklaracija o održivom razvoju, odnosno Deklaracija o zaštiti okoliša Republike Hrvatske.[10] Na razini Hrvatske, korak dalje napravljen je 2009. godine. Prema podacima na internetskoj stranici Ministarstva vanjskih i europskih poslova „uvažavajući postojeće stanje te preuzete međunarodne obveze, a na temelju Zakona o zaštiti okoliša, donesena je 2009. godine Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske kao ključni dokument kojim se usmjerava gospodarski i socijalni razvoj te zaštita okoliša prema održivom razvoju Hrvatske.“[11]

2.2. Agenda 2030

Program Ujedinjenih naroda o održivom razvoju koji je trenutačno na snazi zove se Agenda 2030, „program Ujedinjenih naroda o održivom razvoju do 2030. godine (tzv. Agenda 2030) usvojen je na Sastanku na vrhu (Summitu) Ujedinjenih naroda o održivom razvoju u New Yorku u rujnu 2015.“[12] Održivi razvoj u Agendi 2030 ne koristi se samo u

[5] Održivi razvoj. Hrvatska enciklopedija. URL: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44778. (9. 1. 2021.)
[6] *Ibid.*
[7] Održivi razvoj. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. URL: http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/. (9. 1. 2021.)
[8] *Ibid.*
[9] *Ibid.*
[10] *Ibid.*
[11] *Ibid.*
[12] *Ibid.*

sferi okoliša i ekologije, već i u sferama gospodarstva, društva i politike, „glavnu okosnicu razvojne agende predstavlja 17 ciljeva održivog razvoja (Sustainable Development Goals – SDGs) detaljno razrađenih u 169 međusobno usko povezanih podciljeva. Riječ je o ključnoj platformi za rješavanje najvažnijih izazova današnjice u njihovoj međusobno povezanoj gospodarskoj, socijalnoj, okolišnoj i političko-sigurnosnoj dimenziji.“[13]

Prema Agendi 2030, pet područja utjecaja koja su od izuzetne važnosti u idućih 15 godina su: ljudi, planet, prosperitet, mir i partnerstvo.[14] Agenda sadrži 17 globalnih ciljeva za postizanje održivog razvoja:

Cilj 1. Iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima

Cilj 2. Iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu te promovirati održivu poljoprivredu

Cilj 3. Osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija

Cilj 4. Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja

Cilj 5. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke

Cilj 6. Osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve

Cilj 7. Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve

Cilj 8. Promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve

Cilj 9. Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost

Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između država

Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim

Cilj 12. Osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje

Cilj 13. Poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica

Cilj 14. Očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj

Cilj 15. Zaštititi, uspostaviti i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti

[13] Održivi razvoj. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. URL: http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/. (9. 1. 2021.)
[14] Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations. URL: https://sdgs.un.org/2030agenda. (9. 1. 2021.)

Cilj 16. Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama

Cilj 17. Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj[15]

Dakle, cilj Agende 2030 je postizanje održivog razvoja u svakom aspektu života. Ako se pojam održivog razvoja prije koristio u aspektu očuvanja okoliša i ekologije, sada on prožima više područja ljudskog djelovanja. Postizanje održivog razvoja neophodno je za učinkovito funkcioniranje i ublažavanje klimatskih promjena pa su „sve države članice UN-a preuzele na sebe političku obvezu provedbe Agende 2030.“[16] Kako bi se postiglo 17 ciljeva Agende 2030, provedba se vrši na svim razinama, „također se potiče države i na uspostavu redovnog i inkluzivnog procesa pregleda provedbe Agende 2030 na nacionalnoj ali i lokalnoj razini, a posebno se ukazuje na potrebu uključivanja svih dionika održivog razvoja, od državnih i lokalnih institucija, organizacija civilnog društva, akademske zajednice i privatnog sektora, kao i podrške parlamenta i drugih institucija u tom smislu.“[17] Knjižnice kao baštinske ustanove preko svojih edukativnih programa pomažu u provedbi Agende 2030 i postizanju njenih ciljeva na lokalnoj i nacionalnoj razini.

2.3. IFLA-ina Radna skupina za okoliš, održivost i knjižnice

Radna skupina za okoliš, održivost i knjižnice (Environment, Sustainability and Libraries Section) Međunarodnoga saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) bavi se pitanjima održivog razvoja i knjižničarstva. Cilj Radne skupine za okoliš, održivost i knjižnice je motivirati knjižničare da lokalne zajednice potaknu na održivi način djelovanja. Radna skupina nudi građu posvećenu zelenom knjižničarstvu, pruža mjesto za predstavljanje zelenih projekata diljem svijeta te osigurava mjesto rasprave za knjižničare.[18] Navedeni zadaci Radne skupine za okoliš, održivost i knjižnice odražavaju se u njenoj Misiji koja predstavlja niz načina na koje knjižnica može doprinijeti postizanju održivog razvoja. Misija Radne skupine sastoji se od pet točaka, koje se odnose na samu knjižničnu građu, ali i na knjižnične zbirke i usluge.

[15] Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030. URL: https://www.odraz.hr/wp-content/uploads/2020/10/globalni-ciljevi-odrzivog-razvoja-do-2030_web.pdf. (9. 1. 2021.)
[16] Održivi razvoj. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. URL: http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/. (13. 1. 2021.)
[17] *Ibid.*
[18] About the Environment, Sustainability and Libraries Section. IFLA. https://www.ifla.org/about-environmental-sustainability-and-libraries. (17. 1. 2021.)

Misija Radne skupine za okoliš, održivost i knjižnice uključuje:

1. uzimanje u obzir utjecaja globalnog zatopljenja na knjižnice (promjena uvjeta pohranjivanja i čuvanja građe, izračun troškova)
2. primjena održive prakse u knjižnicama (upotreba kišnice, izolacija zgrada, korištenje obnovljive energije, reciklaža i ponovno korištenje materijala)
3. preporuke održive prakse knjižničarima (reciklaža zastarjelih dokumenata, korištenje razgradivih materijala itd.)
4. povećanje i promoviranje knjižničnih resursa i usluga povezanih s održivim razvojem (razvoj zbirki na temu ekologije, lokalne izložbe)
5. podizanje svijesti knjižničara o ekološkim problemima[19]

Kao potpora u postizanju ciljeva održivog razvoja za koje se zalaže UN i mnoge svjetske organizacije, IFLA je 2013. godine donijela Izjavu o knjižnicama i razvitku. Dokumentom je prepoznata važna uloga knjižnica u informiranju korisnika o tome kako postići osobni i profesionalni razvoj, ali i kako razviti ekološku osviještenost, „pristup informacijama temeljno je ljudsko pravo i može stati na kraj siromaštvu i poduprijeti održivi razvoj. Knjižnica je u mnogim zajednicama jedino mjesto gdje ljudi mogu dobiti pristup informacijama i na taj način dodatno se obrazovati, razviti nove vještine, pronaći posao, izgraditi posao, donositi ispravne odluke vezane uz poljoprivredu i zdravlje i postati svjesni ekoloških problema.“[20] IFLA se Izjavom o knjižnicama i razvitku još više pozicionirala knjižnice kao elemente širenja znanja o očuvanju okoliša na svim razinama, „IFLA poziva sve dionike da prepoznaju da knjižnice bilo gdje u svijetu mogu biti pouzdani mehanizmi za provođenje programa vezanih uz održivi razvoj.“[21]

[19] About the Environment, Sustainability and Libraries Section. IFLA. https://www.ifla.org/about-environmental-sustainability-and-libraries. (13. 1. 2021.)
[20] IFLA Statement on Libraries and Development (August 2013). IFLA, https://www.ifla.org/publications/ifla-statement-on-libraries-and-development. (21. 1. 2021.)
[21] *Ibid.*

3. Zelena knjižnica

Prema rječniku posvećenom informacijskim i komunikacijskim znanostima, *Online Dictionary for Library and Information Science*, održiva knjižnica (engl. *sustainable library*) definira se kao: „knjižnica osmišljena da maksimalno smanji negativan utjecaj na okoliš i maksimalno poveća kvalitetu uvjeta u interijeru pažljivim odabirom lokacije, korištenjem prirodnih građevnih materijala i biorazgradivih proizvoda, čuvanjem resursa (vode, energije i papira) i odgovornim korištenjem vode (recikliranje itd.).“[22] Kao sinonim za održivu knjižnicu koristi se termin „zelena knjižnica“ (engl. *green library*). U radu se upotrebljava termin „zelena knjižnica“ zato što je uvriježen u knjižničarskoj zajednici u Hrvatskoj. Gradnjom knjižnica koje koriste prirodni građevni materijal i čuvaju resurse podupire se ostvarivanje ciljeva Agende 2030.

Kasnije se termin „zelena knjižnica“ počeo odnositi na knjižnice koje provode programe kojima se razvija ekološka svijest među korisnicima knjižnice, „prvi projekti zelenih knjižnica, nastali ranih 1990-ih godina, bili su većinom povezani s izgradnjom ekološki prihvatljivih zgrada, promicanjem ponovnog korištenja resursa i zaštitom građe i kulturne baštine. Kasniji se projekti sve više orijentiraju na pružanje informacija o ekologiji i održivom razvoju, ali i na obrazovanje korisnika različitih profila.“[23] Zelene knjižnice one su knjižnice koje provode programe zelene pismenosti. Pojam zelene pismenosti pojavio se 1960-ih godina. U engleskoj stručnoj literaturi koriste se pojmovi: *green literacy, environmental literacy, green information literacy, ecological literacy,* kao i *environmental education, environmental illiteracy...*[24] U hrvatskoj stručnoj literaturi također se spominje više termina, navode se ekološka pismenost, zelena pismenost, ekopismenost, obrazovanje za održivi razvoj (OOR) i sl.[25] U knjižničarskoj zajednici u Hrvatskoj najčešće se spominje zelena pismenost pa se u radu koristi taj termin. Zelena pismenost dio je informacijske pismenosti, a definirana je ranih 1990-ih godina kao sposobnost razumijevanja utjecaja čovjekovih odluka i radnji na okoliš kroz širenje svijesti o održivom razvoju i poticanju kritičkog mišljenja.[26] Programi zelene pismenosti pridonose postizanju ciljeva Agende 2030.

[22] Sustainable library. Online Dictionary for Library and Information Science. URL: https://products.abc-clio.com/ODLIS/odlis_s.aspx#sustainablelib. (13. 1. 2021.)
[23] Čadovska, I., Tkalčić, A. (2017) Zelena pismenost kao dio strategije razvoja informacijske službe. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 60(1), str. 70.
[24] *Ibid*., str. 69.
[25] *Ibid*.
[26] *Ibid*.

4. Zelena knjižnična zgrada

Knjižnice su kroz povijest mnogo puta mijenjale svoje obličje, one su bile i ostale živi organizam usko povezan s cjelokupnim društvom i kulturom. Knjižnične funkcije drugačije su zbog raznih društvenih, tehnoloških, ekonomskih i arhitektonskih promjena. Funkcije knjižnice u 21. stoljeću nisu iste onima iz antičkog doba ili onima prije nekoliko godina, „razvoj knjižnice kao javne zgrade star je gotovo isto toliko koliko i samo pisanje. Rane knjižnice u Aleksandriji i drevnom Bliskom istoku bile su ne samo spremišta knjiga, nego su bile osmišljene i izgrađene uz muzeje i mjesta za sastanke, a djelovale su i kao kulturni centri u gradovima.“[27] Potrebe korisnika knjižnice u antičkom dobu bile su razne, ali potrebe korisnika knjižnice 21. stoljeća još su se više razgranale. Knjižnice su od antičkog doba postajale sve važnije ustanove koje su privlačile sve više korisnika te su se posljedično razvijale razne knjižničarske usluge. Knjižnice su u starom i srednjem vijeku mogli koristiti samo povlašteni, uz iznimku javnih knjižnica u doba Rimskog carstva. Do značajne promjene dolazi nekoliko stoljeća kasnije, „F. Petrarca u 14. stoljeću crkvi svetog Marka u Veneciji daruje svoju privatnu knjižnicu sa željom da se, slijedom ideje iz antičkog doba, ponovo otvore javne knjižnice - no taj se naum nije uspio ostvariti još nekoliko stoljeća, uz poneke iznimke.“[28]

Izum tiskarskog stroja oko 1440. godine omogućio je proizvodnju većeg broja knjiga i one su postale dostupnije, što je izravno utjecalo na ustroj i organizaciju knjižnice, „kao rezultat naglog širenja tiska tijekom 16. stoljeća polako se gase skriptoriji, tako da prostori unutar knjižnice, namijenjeni prepisivačkoj djelatnosti, dobivaju druge namjene, najčešće u vezi s pohranom opsega rastućih zbirki knjižnične građe.“[29] Napredak u tehnologiji utjecao je na funkcije knjižnice. Prostor knjižnice izgubio je stare prepisivačke funkcije i dobio nove funkcije pohranjivanja sve veće količine građe. Društvene promjene dovele su do toga da su se knjižnice otvorile javnosti. Bio je potreban prostor za sve više korisnika knjižnice i došlo je do razvoja velike čitaonice, „u osnovi, raspored prostora unutar kojega je dominirala velika čitaonica evoluirao je i bio usavršavan tijekom 18. stoljeća te ostao uglavnom nepromijenjen do početka 20. stoljeća.“[30] Knjižnica osluškuje društvo kako bi što bolje zadovoljila potrebe korisnika i odgovorila na njihove upite, što se odražava u samoj knjižničnoj zgradi, “u skladu

[27] Worpole, K. (2013). Contemporary Library Architecture: A Planning and Design Guide. New York: Routledge. Str. 32.
[28] Aparac-Jelušić, T., Faletar Tanacković, S. (2020). Knjižnična arhitektura. Zagreb: Ljevak. Str. 48.
[29] *Ibid*., str. 49.
[30] *Ibid*., str. 50.

s tvrdnjom da forma zgrade proizlazi iz njezinih 'društvenih funkcija', prostori za popularno čitanje simbolizirali su opće prihvaćanje knjižnice kao ustanove primjerene novoj definiciji 'javnog'.“[31]

Moderne knjižnice obuhvaćaju mnogo više funkcija i zadovoljavaju raznolikije korisničke potrebe od knjižnica iz prošlosti, “promjene su rezultat nekoliko faktora: tehnoloških promjena koje su, između ostaloga, utjecale na način na koji knjižnice komuniciraju s korisnicima, odnosa prema novim i sve raznovrsnijim potrebama korisnika, uloge koju knjižnice igraju u zajednici općenito te novih arhitektonskih koncepata.“[32] Uloga knjižnica jačala je kroz stoljeća i postale su središte kulturnog života. Iz knjižnica koje su bile namijenjene samo povlaštenim pojedincima u društvu razvile su se knjižnice od kojih može profitirati svaki građanin. Aparac-Jelušić i Faletar Tanacković (2020) zaključuju:

> Stvaranje novih, dobrih zgrada ključno je ne samo za budućnost knjižnica nego i za intelektualni kapital. Izgradnja knjižnica u 21. stoljeću, kao jedan od vidova ulaganja u zajednicu, rezultat je nekoliko povoljnih čimbenika, osobito u odnosu na ekonomski razvijene zajednice: poboljšanih ekonomskih uvjeta, prepoznatih potreba za zamjenom starih zgrada koje se više ne mogu nositi sa svojim zadaćama te sve veće svijesti o tome da su knjižnice zajedničko dobro pomoću kojega se gradi i osnažuje zajednica.[33]

Moć knjižnice je u tome da kroz razne obrazovne i informativne programe može pozitivno utjecati na lokalnu zajednicu. Knjižnice obrazovnim programima jačaju toleranciju, stvaraju uključivo društvo i razvijaju svijest o izazovima u 21. stoljeću. Jedan o izazova s kojima se suočavamo su klimatske promjene. Knjižnice na izazov globalnog zatopljenja odgovaraju u vidu gradnje zelenih zgrada.

4.1. Sustav ocjenjivanja zelenih zgrada LEED

Stremljenje za ublažavanjem klimatskih promjena već je desetljećima prisutno u javnom diskursu. Knjižnice su također krenule zelenim putem. Grade se održive knjižnice koje u djelo provode ideju o očuvanju prirode i smanjenju ugljičnog otiska. Radi mjerenja održivosti zgrada osmišljen je certifikacijski sustav ocjenjivanja zelenih zgrada LEED *(Leadership in Energy and Environmental Design).* Sustav je osmislilo Američko vijeće za zelenu gradnju, a ideja za LEED seže u 1993. godinu. Upravo je LEED sustav ocjenjivanja zelenih zgrada koji se najviše koristi u svijetu. LEED se primjenjuje na javne i komercijalne

[31] Aparac-Jelušić, T., Faletar Tanacković, S. (2020). Knjižnična arhitektura. Zagreb: Ljevak. Str. 53.
[32] *Ibid*., str. 115.
[33] *Ibid*., str. 126, 127.

zgrade i svjetski je poznat simbol održivosti.[34] Prema podacima na internetskoj stranici LEED-a, nijedna knjižnična zgrada u Hrvatskoj ne zadovoljava kriterije LEED-a i nema certifikat. Međutim, u svijetu je sve više zgrada koje imaju certifikat LEED, a samim time sve više je zgrada energetski učinkovito, čuva okoliš i ima niže troškove. Mnoge gradske knjižnice u Europi i SAD-u imaju certifikat LEED. Pet glavnih kriterija Američkog vijeća za zelenu gradnju su: održiva lokacija, učinkovita upotreba vode i energije, odabir materijala i kvaliteta uvjeta u interijeru:

1. Održiva lokacija podrazumijeva ponovno korištenje postojećih zgrada i očuvanje okoliša. Potiče se korištenje krovnih vrtova i ekstenzivna sadnja u zgradi i oko nje.

2. Voda se čuva na razne načine, uključujući čišćenje i recikliranje sive korištene vode te prikupljanje kišnice uz praćenje korištenja vode.

3. Učinkovita upotreba energije može se povećati na razne načine. Na primjer, zgrada može biti orijentirana tako da potpuno iskoristi godišnje promjene položaja Sunca. Energetska učinkovitost može se postići korištenjem obližnjih izvora energije. Na primjer, korištenjem solarne i geotermalne energije, energije vjetra, biomase, vode ili prirodnog plina.

4. Najpoželjniji građevni materijali su oni koji su obnovljivi ili oni koje se može reciklirati te koji zahtijevaju najmanje proizvodne energije. U idealnom slučaju, materijale se ne doprema izdaleka i ne sadrže štetne kemikalije. Materijali ne sadrže sastojke koji zagađuju okoliš, izdržljivi su i može ih se reciklirati.

5. Kvaliteta uvjeta u interijeru odnosi se na elemente koji utječu na to kako se pojedinac osjeća u prostoru. To uključuje pojedinca koji kontrolira svoj osobni prostor, ventilaciju. kontrolu temperature i korištenje materijala koji ne ispuštaju otrovne plinove.[35]

4.2. IFLA-ina Sekcija za knjižnične zgrade i opremu

Knjižnice su ustanove koje trebaju ići u korak s tehnološkim, znanstvenim, obrazovnim i kulturnim napretkom stoga zelena gradnja treba biti element u planiranju izgradnje ili obnove knjižnica. Međunarodna federacija knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) djeluje kroz mnoge sekcije, a jedna od njih je Sekcija za knjižnične zgrade i opremu. IFLA-ina Sekcija za knjižnične zgrade i opremu bavi se temama dizajna i izgradnje svih vrsta knjižnica bilo gdje u svijetu te njihovim opremanjem. Cilj Sekcije je da prikupi i širi znanje o knjižničnim zgradama i opremi kako bi se knjižničari upoznali s tom temom.[36] Sekcija za knjižnične zgrade i opremu izdala je Smjernice za knjižnične zgrade 2007. godine:

[34] U.S. Green Building Council. URL: https://www.usgbc.org/. (7. 1. 2021.)
[35] LEED® Standards. Encyclopedia Britannica. URL: https://www.britannica.com/technology/LEED-standards (7. 1. 2021.)
[36] About the Library Buildings and Equipment Section. IFLA. URL: https://www.ifla.org/about-the-library-buildings-and-equipment-section. (7. 1. 2021.)

> Publikacija donosi informacije i smjernice u procesu planiranja izgradnje, bilo da se radi o novoj narodnoj knjižnici ili o sveučilišnoj. U Smjernicama su predstavljeni osnovni problemi, novi trendovi i proces planiranja izgradnje. Proces izgradnje knjižnice predstavljen je kroz perspektivu voditelja knjižnice, ali i arhitekta i dizajnera. Pitanja o kojima treba voditi računa su potreban prostor, marketinška perspektiva dizajna knjižnice, zeleno upravljanje knjižnicom i održivost knjižničnih zgrada. Smjernice donose i vodič čitanja nacrta za laike.[37]

Kako bi potaknule knjižnice da se vode naprednim idejama iz Smjernica, IFLA i tvrtka Systematic dodjeljuju Nagradu za narodnu knjižnicu godine za najbolju zgradu narodne knjižnice. Nagradu mogu dobiti knjižnice bilo gdje u svijetu pod uvjetom da spajaju otvorenu i funkcionalnu arhitekturu s kreativnim rješenjima koje nudi informacijska tehnologija te da idu u korak s digitalnim razvojem i lokalnom kulturom.[38] Šest je kriterija koje knjižnice trebaju ispuniti kako bi dobile Nagradu za narodnu knjižnicu godine:

1. međudjelovanje knjižnične zgrade, okoliša i lokalne kulture,
2. arhitektonska kvaliteta,
3. fleksibilnost,
4. održivost,
5. prostor za učenje,
6. digitalizacija[39]

Kriterij koji se najviše tiče zelene gradnje je četvrti, održivost. Kriterij održivosti obuhvaća način na koji su ideje održivosti primijenjene u knjižničnoj zgradi. Na primjer, jesu li resursi korišteni štedljivo, jesu li u izgradnji korišteni lokalni materijali i upotrebljavaju li se prirodni resursi kao izvori energije.[40] Knjižnice koje su dobile Nagradu za narodnu knjižnicu godine su: Središnja gradska knjižnica u Helsinkiju Oodi 2019. godine, KopGroep Bibliotheken u Nizozemskoj 2018. godine, Dokk1 u Danskoj 2016. godine, Kista Public Library u Švedskoj 2015. godine i Craigieburn Library u Australiji 2014. Godine 2017. nagrada se nije dodjeljivala, kao ni 2020. godine.[41]

[37] IFLA Library Building Guidelines: Developments & Reflections. IFLA. URL: https://www.ifla.org/publications/ifla-library-building-guidelines-developments-reflections?og=61. (8. 1. 2021.)
[38] IFLA/Systematic Public Library of the Year. IFLA. URL: https://www.ifla.org/node/29023. (8. 1. 2021.)
[39] *Ibid*.
[40] *Ibid*.
[41] *Ibid*.

4.3. Središnja gradska knjižnica u Helsinkiju Oodi

Nagradu za narodnu knjižnicu godine posljednja je dobila Središnja gradska knjižnica u Helsinkiju Oodi. Knjižnica je inovativna po mnogočemu, od održivosti i energetske učinkovitosti do povezanosti s korisnicima knjižnice. Knjižnicu Oodi izgradila je finska tvrtka ALA Architects 2018. godine. U osmišljavanju i dizajniranju zgrade nove knjižnice ulogu su imali i korisnici knjižnice. Arhitekti, dizajneri i knjižničari ostvarili su želje korisnika knjižnice pa funkcije nove knjižnice nadilaze one standardne. Naime, u novoj helsinškoj knjižnici nalaze se kafići, restoran, balkon, kino, tonski studiji i prostorije za informatičko-tehnološke usluge.[42]

Knjižnica također u velikoj mjeri odražava ekološku osviještenost Finaca. Vlada Finske obvezala se da će Finska do 2035. godine postati ugljično neutralna država, odnosno da neće ovisiti o fosilnim gorivima.[43] Štoviše, finski grad Lahti obvezao se postati ugljično neutralni grad do 2025. godine, dok je Europska unija u svom Europskom zelenom planu postavila cilj postati ugljično neutralna do 2050. godine. Grad Lahti je stoga proglašen zelenom prijestolnicom Europe za 2021. godinu.[44]

Neke od karakteristika helsinške knjižnice Oodi koje ju čine održivom tiču se energetske učinkovitosti, štednje svjetlosti i vode te primjene naprednih tehnologija, „Knjižnica Oodi iznimno je energetski učinkovita. Prema potrošnji energije, zgrada je jednaka zgradi gotovo nulte energije.“[45] Prema podacima koje navodi Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, „zgrada gotovo nulte energije odnosno nZEB (nearly zero-energy building) je zgrada vrlo visokih energetskih svojstava. Koristi vrlo nisku količinu energije, koja se u značajnoj mjeri dobiva energijom iz obnovljivih izvora uključujući onu koja se proizvodi na samoj zgradi ili u njezinoj blizini.“[46]

U izgradnji knjižnice koristili su se lokalni građevni materijali. Arhitekti su usporedili ugljični otisak raznih građevnih materijala i pokazalo se da drvo ima najbolje karakteristike

[42] Oodi Helsinki Central Library / ALA Architects. ArchDaily. URL: https://www.archdaily.com/907675/oodi-helsinki-central-library-ala-architects. (8. 1. 2021.)
[43] Carbon-neutral in 15 years?. BBC NEWS. URL: https://www.bbc.co.uk/news/extra/MtJYmYFONq/finland_carbon_neutral_in_15_years. (8. 1. 2021.)
[44] Welcome to Lahti, the European Green Capital of 2021. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/news/Lahti_European_Green_Capital_2021.html. (17. 1. 2021.)
[45] nZEB Oodi – More Than Just a Library. Green Architecture and Building Report. URL: https://www.gabreport.com/nzeb-oodi-more-than-just-a-library. (9. 1. 2021.)
[46] Zgrade gotovo nulte energije nZEB. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine. URL: https://mgipu.gov.hr/o-ministarstvu-15/djelokrug/energetska-ucinkovitost-u-zgradarstvu/zgrade-gotovo-nulte-energije-nzeb/10504. (18. 2. 2021.)

za ovaj projekt. Obloge zgrade su ploče od smreke dopremljene iz finskih šuma kojima se održivo upravlja.[47] Također, arhitekti su osmislili energetski učinkovitu zgradu koja zadržava toplinu. Zgrada se grije na drvnu sječku i obnovljive izvore energije.[48]

Slika 1. Središnja gradska knjižnica u Helsinkiju Oodi
Izvor: ArchDaily. (8. 1. 2021.)

Svjetlost je u svakoj knjižnici od presudne važnosti pa i helsinška knjižnica učinkovito iskorištava Sunčevu svjetlost. Knjižnica ima velike prozore kako bi maksimalno iskoristila Sunčevu svjetlost i svela korištenje rasvjetnih tijela na minimum, „sjenila na prozorima dižu se i spuštaju automatski. Sofisticirani softver mjeri položaj Sunca i temperaturu te se u skladu s time sjenila neprimjetno kreću.“[49] Zimi Sunčeve svjetlosti u Finskoj ima malo pa se tome htjelo doskočiti velikim prozorima kako bi se uštedjela električna energija. Također, knjižnica ima isključivo LED rasvjetna tijela.[50]

[47] nZEB Oodi – More Than Just a Library. Green Architecture and Building Report. URL: https://www.gabreport.com/nzeb-oodi-more-than-just-a-library. (8. 1. 2021.)
[48] OODI, THE FUTURE-FACING HELSINKI NEW PUBLIC LIBRARY. Euronews. URL: https://www.euronews.com/living/2018/12/05/oodi-the-future-facing-helsinki-new-public-library. (8. 1. 2021.)
[49] *Ibid.*
[50] nZEB Oodi – More Than Just a Library. Green Architecture and Building Report. URL: https://www.gabreport.com/nzeb-oodi-more-than-just-a-library. (9. 1. 2021.)

Voda se u knjižnici koristi učinkovito, „senzorske slavine smanjuju potrošnju vode, a visoke slavine omogućavaju punjenje boca za vodu za višekratnu upotrebu.“[51] Na taj se način potiče upotreba održivih boca za višekratnu upotrebu. Plastična ambalaža zahtjeva recikliranje i dodatnu potrošnju energije, što se može izbjeći korištenjem takvih boca.

Knjižničari posao sve više obavljaju uz pomoć robota pa ni ova knjižnica u tome nije iznimka, „helsinška knjižnica je knjižnica budućnosti kojom bruje roboti koji dostavljaju stvari i ima 3D pisače i tonske studije dostupne svima.“[52] Nova knjižnica u Helsinkiju sinergija je napredne tehnologije i tradicije. Igra važnu ulogu u ostvarivanju velikog cilja da Finska do 2035. godine postane ugljično neutralna država. Knjižnica odražava ekološku osviještenost Finaca, ali i predstavlja svojevrstan putokaz prema ugljično neutralnoj budućnosti.

4.4. Zelene knjižnične zgrade u Hrvatskoj

Skandinavske zemlje poznate su po ekološkoj osviještenosti i planiranju ugljično neutralne budućnosti. Prema podacima na internetskoj stranici LEED-a, u Finskoj ima 357 zgrada koje imaju certifikat ekološki održive gradnje, dok ih u Hrvatskoj ima tek 11 i nijedna od njih nije knjižnica. Što se tiče susjednih zemalja, Srbija ima 48 zelenih zgrada, Slovenija ima dvije, Bosna i Hercegovina nema nijednu, Crna gora ima deset i Mađarska ima 102.

Anketu o tome imaju li hrvatske knjižnice neki od certifikata za zelenu gradnju provela je Zečević 2019. godine. Rezultati istraživanja pokazuju da od 82 knjižnice koje su sudjelovale u istraživanju, 79 knjižnica nema certifikat zelene gradnje, dok ga imaju samo tri knjižnice. Šezdeset knjižnica koje nemaju certifikat zelene gradnje odgovorile su da se izgradnja knjižnične zgrade s certifikatom zelene gradnje ne planira (75,9%), 17 knjižnica odgovorilo je da je izgradnja knjižnične zgrade s certifikatom zelene zgrade u planu (21,5%), a dvije knjižnice na pitanje nisu odgovorile (2,5%).[53] Izgradnja zelenih zgrada zahtijeva više resursa i financijskih sredstava, no istraživanje je pokazalo da osim što knjižnične zgrade u Hrvatskoj nemaju certifikat zelene gradnje, provode samo neke mjere štednje energije, kao

[51] OODI, THE FUTURE-FACING HELSINKI NEW PUBLIC LIBRARY. Euronews. URL: https://www.euronews.com/living/2018/12/05/oodi-the-future-facing-helsinki-new-public-library. (8. 1. 2021.)
[52] *Ibid.*
[53] Zečević, A. Razvoj narodnih knjižnica u Hrvatskoj prema zelenim knjižnicama : diplomski rad. Zagreb : 2019. Str 38.

što je korištenje štednih žarulja (57,3% knjižnica), automatska regulacija grijanja (50% knjižnica), senzori za svjetlo (7,3% knjižnica) itd.[54]

Iako većina knjižnica u Hrvatskoj nema ekološki održive zgrade, mogu provoditi male mjere štednje energije, no u većini slučajeva to ne čine. Istraživanje koje je provela Zečević (2019) pokazalo je da se knjižničari trebaju dodatno obrazovati i informirati po pitanju implementacije ideja ekološke održivosti i energetske učinkovitosti. U Hrvatskoj je prisutan nedostatak financijskih sredstava za ulaganja u knjižnice pa nema kretanja u tom smjeru barem što se tiče samih knjižničnih zgrada. Kao što zaključuju Aparac-Jelušić i Faletar Tanacković (2020), „način na koji se oblikuje prostor knjižnica zrcali društvene potrebe za knjižničnim zbirkama i uslugama, ali i ukazuje na to kakvo društvo nastoji biti, podrazumijevajući pritom shvaćanja o društvenim ulogama i raspodjeli moći.“[55] U izgradnji novih zelenih knjižničnih zgrada ulogu igra stabilni ekonomski sustav, ali i ekološka osviještenost, u kojima skandinavske zemlje prednjače nad regijom jugoistočne Europe. Način na koji hrvatske knjižnice situaciju mogu poboljšati jest kroz razne edukativne i informativne programe na temu ekologije i okoliša, što uostalom i čine. Razvojem ekološke osviještenosti na lokalnoj razini uz zagovaranje zelene budućnosti u knjižnicama na višim razinama pomaci su mogući.

[54] Zečević, A. Razvoj narodnih knjižnica u Hrvatskoj prema zelenim knjižnicama : diplomski rad. Zagreb : 2019. Str 38.
[55] Tanacković Aparac-Jelušić, T., Faletar Tanacković, S. (2020). Knjižnična arhitektura. Zagreb: Ljevak. Str. 85.

5. Zeleni knjižnični programi

Prema drugoj definiciji, zelena knjižnica je knjižnica koja provodi programe kojima se razvija ekološka svijest među korisnicima, odnosno zelene knjižnične programe. U članku *The Green Library Movement: An Overview and Beyond*, Antonelli daje pregled razvoja gradnje zelenih knjižničnih zgrada, kao i razvoja zelenih knjižničnih programa u SAD-u. Pregled pokriva razdoblje od 1979. do 2008. godine, kada je članak objavljen:

> Članci o zelenim knjižnicama pojavili su se 1990-ih godina. U časopisu *Wilson Library Bulletin* 1991. godine objavljena je skupina članaka pod zajedničkim nazivom *Libraries and the Environment*. Glavni članak napisali su James i Suzanne LeRue i to pod nazivom *The Green Librarian*. U članku objašnjavaju kako pridonijeti očuvanju okoliša kod kuće i u knjižnici.[56]

Antonelli piše da su zeleni knjižnični programi u SAD-u uzeli maha 2000-ih godina, dok su se zeleni knjižnični programi u Hrvatskoj počeli provoditi 2010-ih godina. Kao prvi zeleni knjižnični program u Hrvatskoj navodi se projekt *Zelena knjižnica* iz 2011. godine koji je pokrenulo Društvo bibliotekara Istre. Projekt *Zelena knjižnica* pokrenuo je provođenje zelenih knjižničnih projekata i programa u hrvatskim knjižnicama.[57] Na internetskoj stranici projekta *Zelena knjižnica* navodi se: „cilj projekta je preko Društva bibliotekara Istre i istarskih knjižnica educirati javnost i širiti svijest o održivom društvu i nužnosti zaštite okoliša i to kroz: portal *Zelena knjižnica*, projekcije dokumentarnih filmova, stručna predavanja, tribine i promocije knjiga.“[58]

5.1. Radna grupa za zelene knjižnice

Osnivanje tijela Hrvatskog knjižničarskog društva posvećenog zelenim knjižnicama dalo je dodatnu potporu provođenju zelenih knjižničnih programa u Hrvatskoj. Nakon izlaganja o zelenoj knjižnici na 38. skupštini Hrvatskog knjižničarskog društva 2012. godine, još su neke knjižnice odlučile provesti zelene knjižnične programe (Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, Knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, Gradska knjižnica Vukovar). Međutim, javila se potreba za osnutkom koordinatorskog tijela i stoga je na 39. skupštini Hrvatskog knjižničarskog društva 2014. godine formirana Radna grupa za zelene knjižnice

[56] Antonelli, M. (2008). The Green Library Movement: An Overview and Beyond. Electronic Green Journal, (27). URL:. https://escholarship.org/uc/item/39d3v236. (17. 1. 2021.)
[57] Dragaš, B. (2017). Zelene knjižnice za zelenu pismenost: hrvatsko iskustvo. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 60(4), str. 221.
[58] O PROJEKTU. Zelena knjižnica. URL: http://zk.dbi.hr/o-projetku/. (17. 1. 2021.)

pri Sekciji za upravljanje i tehnologiju Hrvatskog knjižničarskog društva.[59] Radna grupa djelovala je od 2014. do 2018. godine. Cilj Radne grupe bio je informirati knjižničare u Hrvatskoj o konceptu zelene knjižnice. U sklopu aktivnosti Radne grupe održana su mnoga predavanja diljem Hrvatske, kao i *Zeleni festival* 2017. godine i 1. međunarodna konferencija za zelene knjižnice 2018. godine.[60]

Među zelenim knjižničnim programima organizirane su i četiri nacionalne akcije *Pokrenimo zelene knjižnice* povodom kojih su se u knjižnicama prikazivali filmovi na temu zaštite okoliša i ekologije. Nacionalne akcije provodile su se od 2015. do 2018. godine. U projektu je sudjelovalo 195 knjižnica i knjižničarskih udruga. Preko suradnje sa Zelenom akcijom, prikazano je 40 filmova. Nakon završetka *E?! – Okolišnog filmskog festivala,* Radna grupa za zelene knjižnice dobila je na korištenje prikazane filmove koji su se potom diljem Hrvatske prikazivali u sklopu akcije *Pokrenimo zelene knjižnice*.[61]

Radna grupa za zelene knjižnice surađivala je i s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu. U sklopu suradnje organiziran je *Zeleni festival* koji se održao 2017. godine u NSK-u, „svrha mu je promidžba i popularizacija održivoga razvoja, proizvodnje organske hrane, zaštite prirode, alternativnih izvora energije te zelenih tehnologija i inovacija, a održava se kao dio projekta *Zelena knjižnica za zelenu Hrvatsku* koji je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pokrenula 2016. godine.“[62] Festival je imao odjeka u međunarodnoj knjižničarskoj zajednici jer je NSK 2018. godine osvojila četvrto mjesto u natjecanju za nagradu *Zelena knjižnica* koju dodjeljuje IFLA.[63]

Još jedan projekt u kojem je Radna grupa za zelene knjižnice surađivala s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu je 1. međunarodna konferencija o zelenim knjižnicama *Let's Go Green!* održana 2018. godine u NSK-u. Tim su povodom postavljene tri izložbe: *Zelena pismenost: izbor građe o ekologiji iz fonda Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu*, *Mi smo ovaj (zeleni) svijet! (We are this (green) world!)* i *Ribareve ruke*.[64]

---

[59] Kraljević, I. (2019). Djelovanje radne grupe za zelene knjižnice 2014.–2018. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 62(1), str. 329, 330.
[60] *Ibid*., str. 334.
[61] *Ibid.*
[62] Zeleni festival – (O)krenimo na zeleno. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. URL: https://www.nsk.hr/zeleni-festival-okrenimo-na-zeleno/. (21. 1. 2021.)
[63] NSK osvojila četvrto mjesto u natjecanju za nagradu Zelena knjižnica IFLA-e. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. URL: https://www.nsk.hr/nsk-osvojila-cetvrto-mjesto-u-natjecanju-za-nagradu-zelena-knjiznica-ifla-e/. (21. 1. 2021.)
[64] Kraljević, I. (2019). Djelovanje radne grupe za zelene knjižnice 2014.–2018. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 62(1), str. 337.

Potaknuta zelenim programima i spoznajom njihove važnosti za Hrvatsku, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 2016. godine predstavila je projekt *Zelena knjižnica za zelenu Hrvatsku*.[65] Cilj projekta bila je „izobrazba i senzibiliziranje svojih korisnika, osobito studenata, za zaštitu i očuvanje prirode i okoliša, prirodnih bogatstava kao bitnoga elementa hrvatske kulturne baštine.“[66] Ishodi projekta nadilaze zelene knjižnične programe, „u sklopu projekta najavljena je izrada dokumentacije potrebne za opskrbu postrojenja knjižnice tehnološkom (hladnom) vodom, kao i dokumentacija potrebna za postavljanje fotonaponskih ćelija na krov knjižnice radi proizvodnje električne energije.“[67] NSK je ovim projektom napravila korak dalje prema ostvarenju ideje zelenih knjižničnih zgrada u Hrvatskoj, „to je stoga prvi hrvatski knjižnični zeleni projekt koji osim programa i usluga obuhvaća i planiranje poboljšanja energetske učinkovitosti zgrade te njezina utjecaja na okoliš.“[68]

5.2. IFLA-ina nagrada *Zelena knjižnica*

IFLA-ina nagrada *Zelena knjižnica* služi kao dobar pregled uspješnih zelenih knjižničnih praksi u svijetu. IFLA-ina Radna skupina za okoliš, održivost i knjižnice svake godine svim vrstama knjižnica koje provode zelene programe diljem svijeta dodjeljuje nagradu *Zelena knjižnica*. Nagrada se dodjeljuje od 2016. godine.[69] Ciljevi nagrade su:

1. nagraditi knjižnicu koja je posvećena ekološkoj održivosti,
2. povećati osviještenost o društvenoj odgovornosti knjižnica što se tiče edukacije o okolišu,
3. poticati pokret *Green Library* koji se zalaže za ekološki održive zgrade, zbirke i očuvanje resursa i energije,
4. promovirati razvoj inicijative *Green Libraries* na lokalnoj razini i širom svijeta,
5. poticati zelene knjižnice da svoje aktivnosti predstave međunarodnoj publici[70]

Knjižnica koja je osvojila nagradu *Zelena knjižnica* za 2020. godinu je Sveučilišna knjižnica u Rangsitu (Rangsit University Library) iz Tajlanda. Pet najzelenijih knjižnica iza pobjedničke knjižnice su: Narodna knjižnica Hangzhou (Hangzhou Public Library) iz Kine, Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ iz Šibenika, Ezüsthegy knjižnica (Ezüsthegy Library) iz

[65] Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu predstavila projekt „Zelena knjižnica za zelenu Hrvatsku“. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. URL: https://www.nsk.hr/nacionalna-sveucilisna-knjiznica-zagrebu-predstavila-projekt-zelena-knjiznica-zelenu-hrvatsku/. (21. 1. 2121.)
[66] *Ibid.*
[67] Dragaš, B. (2017). Zelene knjižnice za zelenu pismenost: hrvatsko iskustvo. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 60(4), str. 234.
[68] *Ibid.*
[69] IFLA Green Library Award. IFLA. URL: https://www.ifla.org/node/10159. (17. 1. 2021.)
[70] *Ibid.*

Mađarske, Učilište Lambaye (Lambaye Learning Center) iz Senegala i Nacionalni centar za informacije o okolišu (National Environmental Information Centre) iz Šri Lanke.[71]

Prvi put nagrada je dodijeljena 2016. godine i pobjednik je bila Ekološka knjižnica „Malo Sunce“ (The Little Sun Ecological Library) iz Meksika. Godine 2017. nagradu je odnijela Gradska knjižnica Bad Oldesloe (Stadtbibliothek Bad Oldesloe) iz Njemačke. Gradska knjižnica Foshan (Foshan Library) iz Kine nagradu je osvojila 2018. godine, dok je sljedeće godine nagradu dobila Narodna knjižnica Daniel Guillard (Biblioteca Pública Municipal Daniel Guillard) iz Kolumbije.[72] Zapaženi rezultat postigle su dvije hrvatske knjižnice. Spomenuta Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ iz Šibenika našla se među pet najzelenijih knjižnica iza nagrađene knjižnice 2020. godine, a Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu našla se među pet najzelenijih knjižnica iza nagrađene knjižnice 2018. godine.[73]

5.2.1. Sveučilišna knjižnica u Rangsitu

Sveučilišna knjižnica u Rangsitu iz Tajlanda osvojila je nagradu *Zelena knjižnica* 2020. godine, „Sveučilišna knjižnica u Rangsitu osnovana je 1985. godine. Knjižnica je 2016. godine usvojila standarde za zelene knjižnice pod nazivom *TLA Green Library Standards,* koje je osmislilo Udruženje tajlandskih knjižnica. Također, knjižnica je usvojila standarde *National Green Office* kao i UN-ove ciljeve održivog razvoja.“[74] U posljednjih nekoliko godina, knjižnica je provela mnogo projekata kako bi ostvarila ciljeve vezane uz ekološku održivost. Misija knjižnice bila je ostvariti devet UN-ovih ciljeva održivog razvoja: iskorijeniti siromaštvo (prvi cilj), osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje (četvrti cilj), postići rodnu ravnopravnost (peti cilj), promovirati uključiv i održiv gospodarski rast (osmi cilj), izgraditi prilagodljivu infrastrukturu (deveti cilj), smanjiti nejednakost (deseti cilj),

[71] IFLA Green Library Award 2020 Winners Announced. IFLA. URL: https://www.ifla.org/node/92963?og=479. (17. 1. 2021.)
[72] IFLA Green Library Award. IFLA. URL: https://www.ifla.org/node/10159. (17. 1. 2021.)
[73] *Ibid.*
[74] Library and Sustainable Environment Management Report. Proposal for IFLA Green Library Award 2020. URL: https://www.ifla.org/files/assets/environmental-sustainability-and-libraries/documents/thailand_univlibrsustenvmanagemreport2020.pdf. (17. 1. 2021.)

učiniti gradove i naselja održivim (jedanaesti cilj), promovirati miroljubiva i uključiva društva (šesnaesti cilj) i učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj (sedamnaesti cilj).[75]

Godine 2016. knjižnica je počela raditi statističku analizu korištenja vode, električne struje i papira te je počela učinkovito koristiti ove resurse. S vremenom se korištenje vode, električne struje i papira smanjilo te najveću potrošnju u posljednjih nekoliko godina knjižnica bilježi upravo 2016. godine kada je započela s programom smanjenja potrošnje ovih resursa.[76] Knjižnica ima isključivo ekološki prihvatljiva LED rasvjetna tijela.[77]

Što se tiče otpada, do 2016. godine knjižnica ga nije razvrstavala pa je tada uvedeno razvrstavanje otpada. Štoviše, knjižnica je organizirala radionice izrade rukotvorina od plastičnih boca, hrane ili biološkog otpada.[78] Cilj knjižničara nije bio samo učiniti knjižničnu zgradu energetski održivom, već i povećati ekološku osviještenost među korisnicima. Knjižničari su uspostavili zelenu zbirku i zeleni kutak gdje korisnici mogu čitati građu vezanu uz održivi razvoj.[79] Knjižničari su posegnuli i za uređenjem okoliša izvan knjižnice. Zaposlenici knjižnice posadili su biljke kako bi se filtrirale nečiste čestice i ugljikov monoksid te pročistio zrak.[80] Projekti povećanja energetske učinkovitosti knjižnične zgrade i promoviranja zelene pismenosti rezultirali su mnogim nagradama uz IFLA-inu nagradu *Zelena knjižnica.*

[75] Library and Sustainable Environment Management Report. Proposal for IFLA Green Library Award 2020. URL: https://www.ifla.org/files/assets/environmental-sustainability-and-libraries/documents/thailand_univlibrsustenvmanagemreport2020.pdf. (17. 1. 2021.)
[76] *Ibid.*
[77] *Ibid.*
[78] *Ibid.*
[79] *Ibid.*
[80] *Ibid.*

6. Istraživanje zastupljenosti zelene građe u fondovima narodnih knjižnica u Hrvatskoj

Zeleni knjižnični projekti i programi raširili su se diljem Hrvatske. Za provođenje kvalitetnih zelenih knjižničnih programa čak su dvije hrvatske knjižnice uvrštene među najbolje zelene knjižnice za IFLA-inu nagradu *Zelena knjižnica*. Dakle, hrvatski, zeleni knjižnični programi imali su odjek u nacionalnoj i međunarodnoj knjižničarskoj zajednici. Provođenje zelenih knjižničnih programa potencijalno se odrazilo na nabavu zelene knjižnične građe. Fokus istraživanja je zastupljenost knjižnične građe o ekologiji, okolišu i njegovoj zaštiti u fondovima hrvatskih, narodnih knjižnica. U nastavku rada termin „zelena građa" koristi se u značenju knjižnične građe o ekologiji, okolišu i njegovoj zaštiti.

Postavljene su tri hipoteze:

1. Narodne knjižnice u Hrvatskoj svake godine nabavljaju sve više zelene građe.
2. Velike narodne knjižnice u fondu imaju veći udio zelene građe u odnosu na male knjižnice.
3. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslovi su oni namijenjeni korisnicima odrasle dobi.

6.1. Svrha i cilj istraživanja

Svrha istraživanja bila je utvrditi jesu li zeleni knjižnični programi i projekti u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj utjecali na nabavu zelene građe i postoji li razlika u nabavi zelene građe među različitim knjižnicama.

Cilj istraživanja bio je ispitati mjeru u kojoj je zelena građa zastupljena u fondovima narodnih knjižnica u Hrvatskoj. Cilj je bio istražiti kretanje nabave zelene građe, zastupljenost zelene građe u fondovima knjižnica različitih veličina, zastupljenost zelene građe na raznim jezicima, udio zelene građe prema dobi korisnika i posuđivanje zelene građe.

6.2. Metodologija istraživanja

U istraživanju su se koristili podaci iz online kataloga narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. Zbog konzistentnosti analize, odabrane su narodne knjižnice koje podatke čuvaju u sustavu Zaki. Istraženo je 20 narodnih knjižnica iz gradova 15 županija. Županije koje ne sudjeluju u istraživanju su one koje nemaju nijednu narodnu knjižnicu koja je u sustavu Zaki. Istraživanje obuhvaća hrvatske narodne knjižnice raznih veličina. Istraživanje se provodilo od 27. do 31. siječnja 2021. godine.

Istraživanje je obuhvaćalo razdoblje od 2001. do 2021. godine zbog toga što je 2001. godine nabavljen prvi zeleni naslov na razini svih knjižnica. U katalozima knjižnica u sustavu Zaki pretraživali su se razni podaci, npr. ukupni broj naslova, zelenih naslova, knjižnih naslova, zelenih knjižnih naslova, zelenih naslova na raznim jezicima (hrvatski, engleski i drugi), zelenih naslova namijenjenih korisnicima različite dobi (odrasli, mladi i djeca). Istraženo je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u knjižnicama po godinama, kao i posuđenost zelenih knjižnih naslova.

Analizirala se zastupljenost zelene građe u fondovima knjižnica različite veličine. Velike knjižnice proizvoljno su definirane kao one koje u fondu imaju više od 70.000 naslova i u tu se kategoriju ubrajaju: Gradska knjižnica Samobor, Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac, Gradska knjižnica Rijeka, Gradska knjižnica Slavonski Brod, Gradska knjižnica Vukovar, Gradska knjižnica Marka Marulića, Gradska knjižnica i čitaonica Pula i Knjižnice grada Zagreba. U kategoriju malih knjižnica ubrajaju se sve ostale: Narodna knjižnica Vrbovec, Gradska knjižnica Pregrada, Gradska knjižnica Krapina, Gradska knjižnica i čitaonica "Ante Jagar" Novska, Gradska knjižnica Ogulin, Samostalna narodna knjižnica Gospić, Gradska knjižnica Požega, Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo, Narodna knjižnica i čitaonica Murter, Gradska knjižnica Kaštela, Gradska knjižnica Poreč i Gradska knjižnica Ivan Vidali.

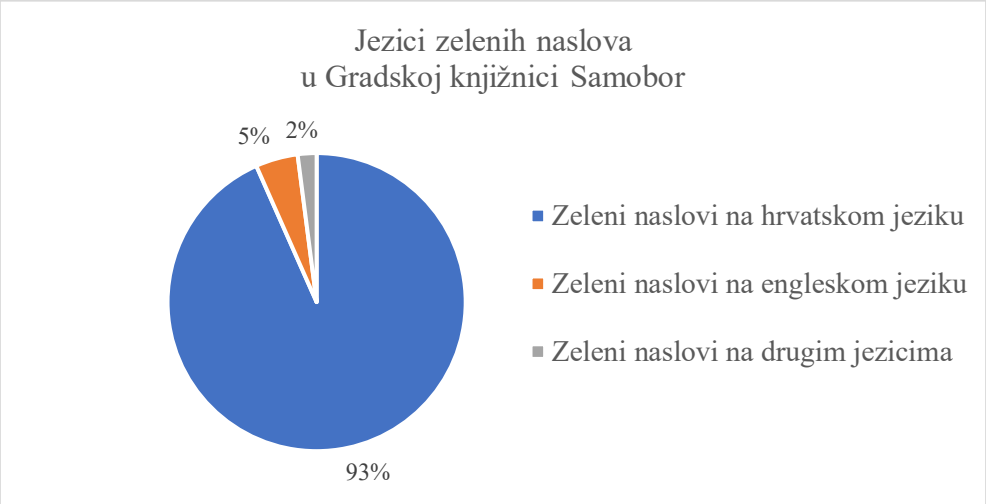
Zeleni naslovi u katalozima knjižnica pretraživali su se pod klasifikacijskim oznakama 502 (Okoliš i njegova zaštita) i 504 (Znanost o okolišu). Istraživanje kretanja nabave zelenih knjižnih naslova provedeno je na temelju podatka o prinovi, koji nije naveden za sve naslove u katalogu i zbog toga postoje određena odstupanja u brojevima. Također, kod istraživanja posuđenosti zelenih naslova bilo je moguće samo sužavanje prema Sadržaju (Deskriptivne prirodne znanosti. Opća razmatranja i Priroda. Proučavanje i zaštita), a ne prema UDK oznakama 502 i 504 pa i tu postoje određena odstupanja.

6.3. Rezultati istraživanja

U istraživanju su sudjelovale sljedeće narodne knjižnice (20): Gradska knjižnica Samobor i Narodna knjižnica Vrbovec (Zagrebačka županija), Gradska knjižnica Pregrada i Gradska knjižnica Krapina (Krapinsko-zagorska županija), Gradska knjižnica i čitaonica "Ante Jagar" Novska (Sisačko-moslavačka županija), Gradska knjižnica Ogulin i Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac (Karlovačka županija), Gradska knjižnica Rijeka (Primorsko-goranska županija), Samostalna narodna knjižnica Gospić (Ličko-senjska županija), Gradska knjižnica Požega (Požeško-slavonska županija), Gradska knjižnica Slavonski Brod (Brodsko-posavska županija), Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo (Osječko-baranjska županija), Narodna knjižnica i čitaonica Murter (Šibensko-kninska županija), Gradska knjižnica Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija), Gradska knjižnica Kaštela, Gradska knjižnica Marka Marulića (Splitsko-dalmatinska županija), Gradska knjižnica Poreč i Gradska knjižnica i čitaonica Pula (Istarska županija), Gradska knjižnica Ivan Vidali (Dubrovačko-neretvanska županija), Knjižnice grada Zagreba (Grad Zagreb).

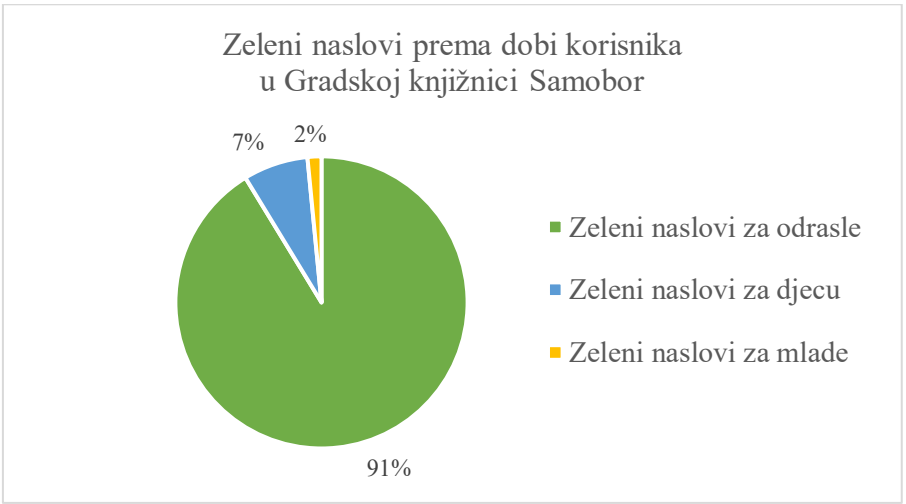
6.3.1. Gradska knjižnica Samobor

Prema podacima dostupnima u katalogu Gradske knjižnice Samobor, knjižnica ukupno sadrži 70.473 naslova. Knjižnica ima 192 zelena naslova, koji čine 0,27% fonda knjižnice. Od svih naslova u knjižnici, ukupni broj knjižnih naslova iznosi 58.834, dok zelenih knjižnih naslova ima 185 i čine 0,31% svih knjižnih naslova knjižnice. Što se tiče jezične raznolikosti knjižnične građe, knjižnica posjeduje 183 zelena naslova na hrvatskom jeziku, devet zelenih naslova na engleskom jeziku i četiri zelena naslova na drugim jezicima (v. Grafikon 1.).

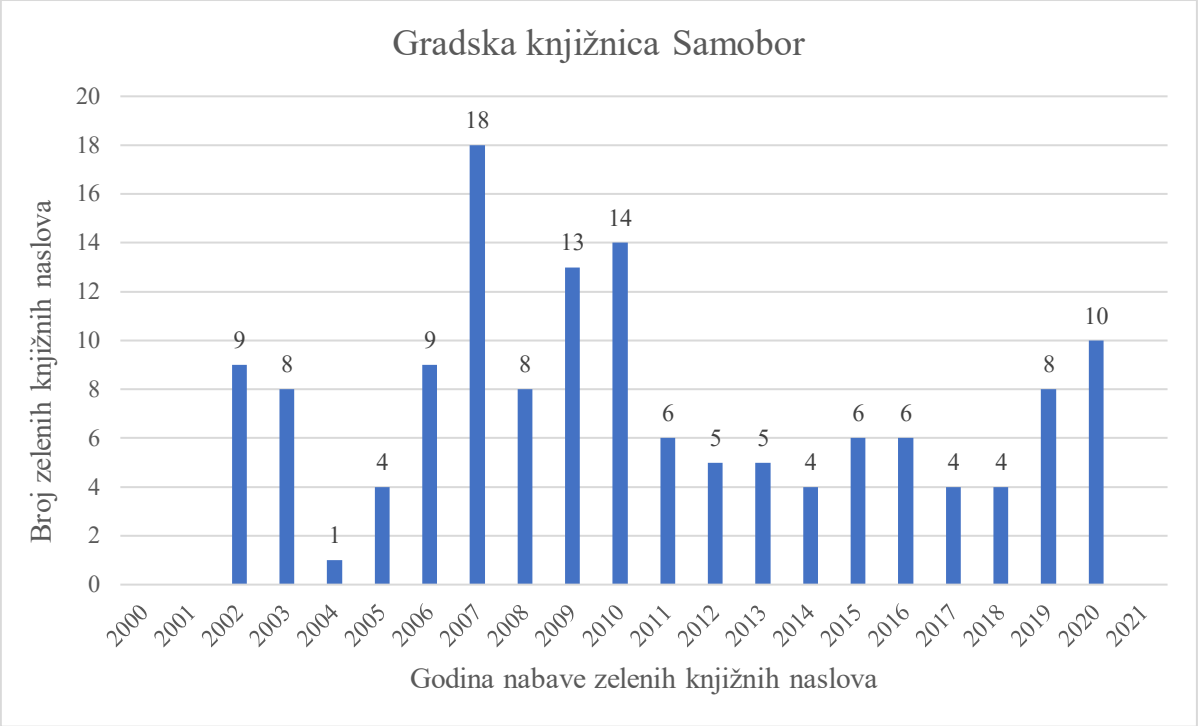
Grafikon 1. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Samobor.

Knjižnica sadrži 54.068 naslova za odrasle, od kojih je 178 zelenih naslova za odrasle te oni čine 0,33% svih naslova za odrasle. U fondu je 7830 naslova za djecu, od kojih je 14 zelenih naslova za djecu, odnosno 0,18%. Ukupni broj naslova za mlade je 518, od kojih su tri zelena naslova za mlade, odnosno 0,58% (v. Grafikon 2.).

Grafikon 2. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Samobor.

Na Grafikonu 3. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Samobor. Prvi zeleni knjižni naslov Gradska knjižnica Samobor nabavila je 2002. godine. Otada knjižnica je zelene knjižne naslove nabavljala svake godine. Istraživanje je provedeno krajem siječnja 2021., no pretpostavka je da će knjižnica nastaviti nabavljati zelene knjižne naslove i u 2021. godini. Najveći broj zelenih knjižnih naslova nabavljen je 2007. (18), a najmanji broj zelenih knjižnih naslova nabavljen je 2004. (jedan). Na Grafikonu 3. prikazan je pad nabave zelenih knjižnih naslova od 2011. do 2018. godine. Međutim, 2019. i 2020. primjećuje se porast nabave, ali ne onakav kakav je knjižnica imala u razdoblju od 2007. do 2010., izuzev 2008. godine. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe je 7,5.

Grafikon 3. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Samobor.

Prema podacima u katalogu knjižnice stoji da je u posljednjih 365 dana posuđeno 15.680 naslova, od kojih je 94 zelenih naslova, odnosno 0,60%. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je lektirni naslov *Lovac u žitu* autora J. D. Salingera, koji je posuđen 175 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je naslov *Vučjim stopama*, autorice Marine Poklar, koji je posuđen 11 puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je 16 puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova.

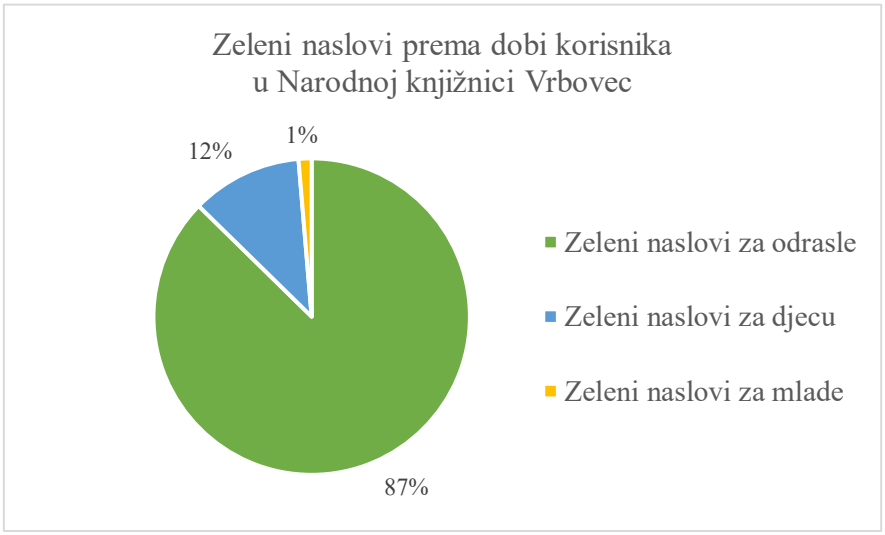
6.3.2. Narodna knjižnica Vrbovec

Prema podacima u katalogu Narodne knjižnice Vrbovec, knjižnica sadrži 45.186 naslova. Ukupni broj zelenih naslova je 148 i čine 0,33% svih naslova u knjižnici. Knjižnica posjeduje 41.579 knjižnih naslova, od kojih je 147 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,35%. U knjižnici se nalazi 148 zelenih naslova na hrvatskom jeziku, deset zelenih naslova na engleskom jeziku i knjižnica ne posjeduje zelene naslove na drugim jezicima (v. Grafikon 4.)

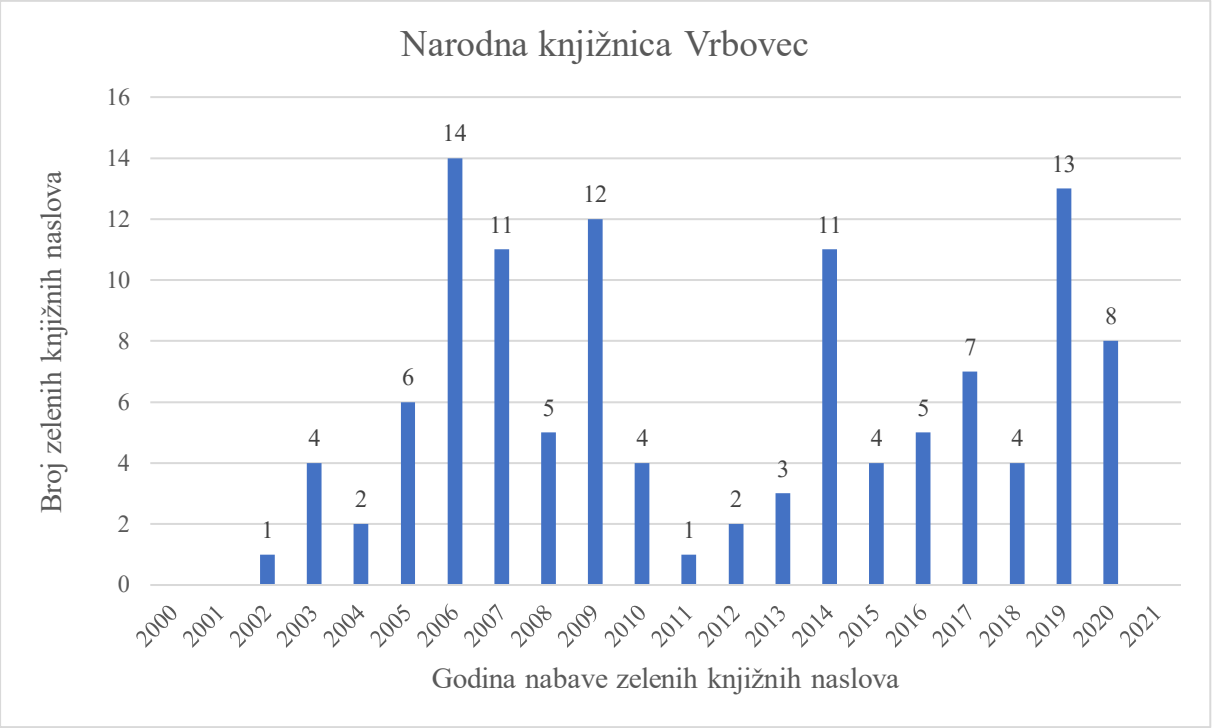
Grafikon 4. Jezična raznolikost zelenih naslova u Narodnoj knjižnici Vrbovec.

Knjižnica sadrži 34.793 naslova za odrasle, od kojih je 131 zeleni naslov za odrasle te stoga oni čine 0,38% svih naslova za odrasle (v. Grafikon 5.). Dječjih naslova ima 5837, a dječjih zelenih naslova ima 17, odnosno 0,29% od ukupnog broja dječjih naslova. Knjižnica posjeduje 1439 naslova za mlade, od kojih su dva zelena naslova za mlade (0,14%).

Grafikon 5. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Narodnoj knjižnici Vrbovec.

Na Grafikonu 6. prikazano je kretanje nabave zelene knjižne građe u Narodnoj knjižnici Vrbovec. Prvi zeleni knjižni naslov knjižnica je nabavila 2002. godine te otada svake godine nabavlja zelene knjižne naslove. Najviše zelenih knjižnih naslova nabavljeno je 2006. (14), dok je najmanje zelenih knjižnih naslova nabavljeno 2002. i 2011., po jedan. Knjižnica je najviše zelene knjižne građe nabavljala u razdoblju od 2006. do 2009., izuzev 2008. godine. Nakon 2009. godine slijedi pad nabave sve do 2014. kada je knjižnica nabavila 11 zelenih knjižnih naslova. Novi porast nabave zelenih knjižnih naslova primjećuje se od 2019. godine. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe u Narodnoj knjižnici Vrbovec iznosi 6,2.

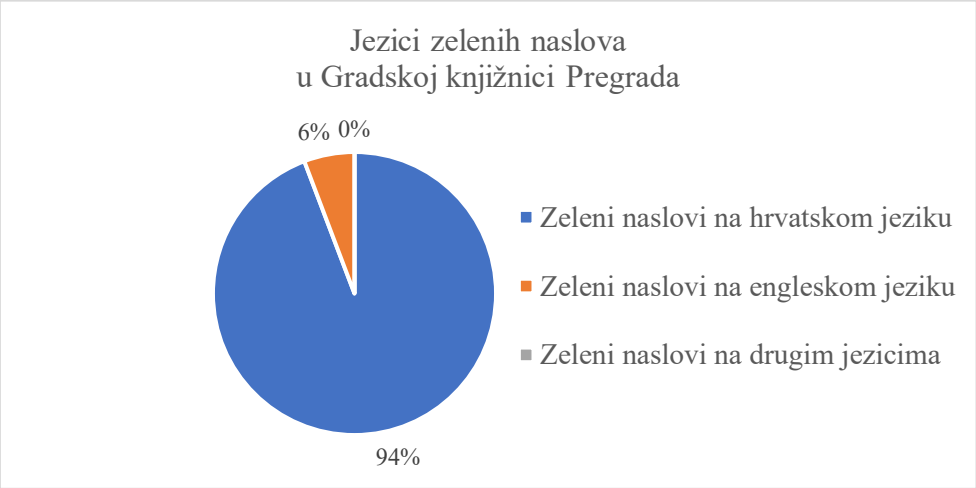

Grafikon 6. Nabava zelenih knjižnih naslova u Narodnoj knjižnici Vrbovec.

Prema podacima u katalogu knjižnice stoji da je u posljednjih 365 dana posuđeno 7243 naslova. Broj zelenih naslova posuđenih u posljednjih 365 dana iznosi 49, odnosno 0,68% svih posuđenih naslova. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Životinjska farma* Georgea Orwell, koja je posuđena 134 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je naslov *Očekujući vatre: razmišljanja o izazovima u 21. stoljeću* Igora Rudana, koji je posuđen deset puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je 13 puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova.

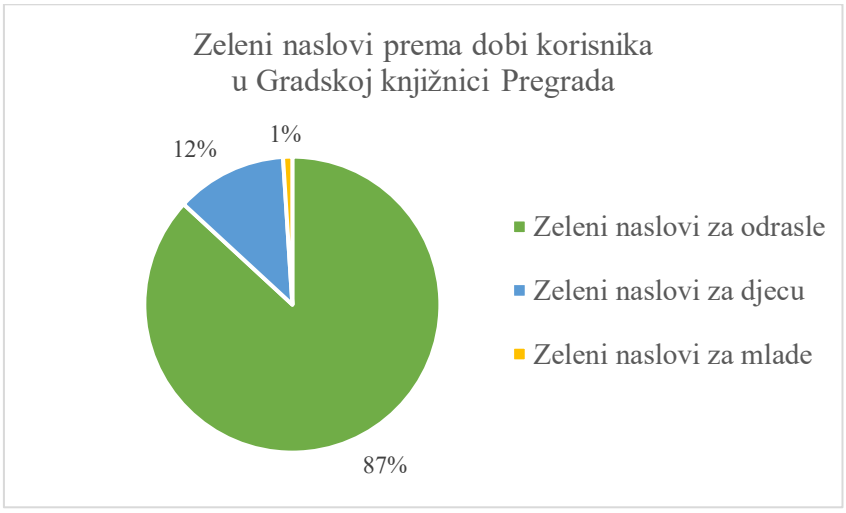
6.3.3. Gradska knjižnica Pregrada

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Pregrada, knjižnica ukupno ima 23.249 naslova, od kojih 98 čine zeleni naslovi, odnosno 0,42%. Knjižnica posjeduje 21.952 knjižnih naslova od kojih je 98 zelenih knjižnih naslova. Knjižnica od zelenih naslova posjeduje isključivo zelenu knjižnu građu, koja čini 0,45% knjižne građe u knjižnici. Što se tiče jezične raznolikosti naslova, knjižnica ima 98 zelenih naslova na hrvatskom jeziku, šest zelenih naslova na engleskom jeziku, a zelene naslove na drugim jezicima ne sadrži (v. Grafikon 7.).

Grafikon 7. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Pregrada.

Ukupni broj naslova za odrasle u Gradskoj knjižnici Pregrada iznosi 18.171 i 86 je zelenih naslova za odrasle, odnosno 0,47% (v. Grafikon 8.). Knjižnica posjeduje 3117 naslova za djecu i 12 zelenih naslova, koji čine 0,38% svih naslova za djecu koje knjižnica posjeduje. Knjižnica sadrži 749 naslova za mlade te jedan zeleni naslov za mlade (0,13%).

Grafikon 8. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Pregrada.

Na Grafikonu 9. prikazano je kretanje nabave zelene knjižne građe u Gradskoj knjižnici Pregrada. Knjižnica je prvi zeleni knjižni naslov nabavila 2009. godine, no nabava zelene knjižne građe nije se nastavila svake sljedeće godine. Godine 2010. knjižnica je nabavila najviše zelenih knjižnih naslova (devet), dok 2011. i 2018. godine knjižnica nije nabavila nijedan zeleni knjižni naslov. Nabava zelenih knjižnih naslova porasla je 2019. godine, no sljedeće godine pala je na tri zelena knjižna naslova. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe u Gradskoj knjižnici Pregrada iznosi tri.

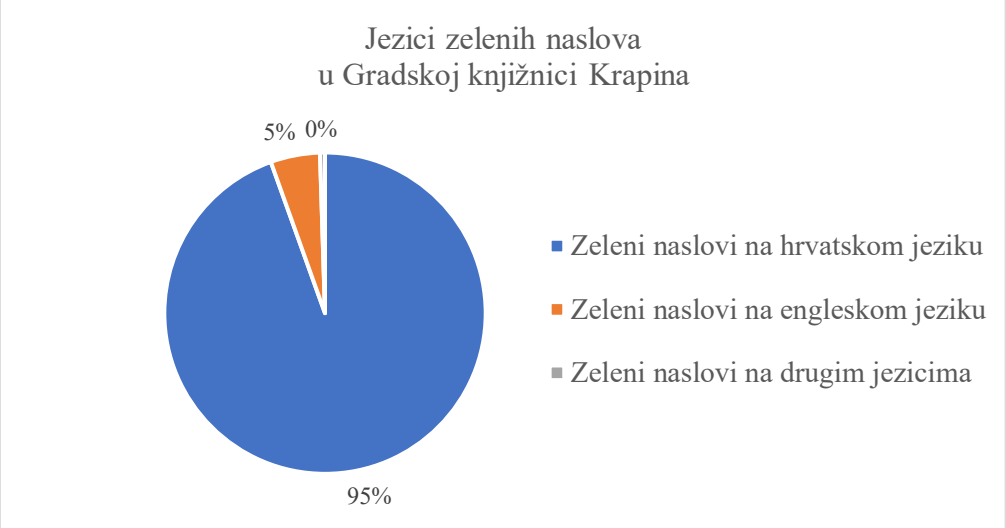

Grafikon 9. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Pregrada.

Prema podacima u katalogu stoji da je u posljednjih 365 dana u knjižnici posuđeno 2529 naslova, od kojih je 15 zelenih naslova, odnosno 0,59%. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Nijema pacijentica* autora Alexa Michaelidesa, koji je posuđen 21 put. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Čudesan svijet biljaka* Richarda Walkera, koji je posuđen tri puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je sedam puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

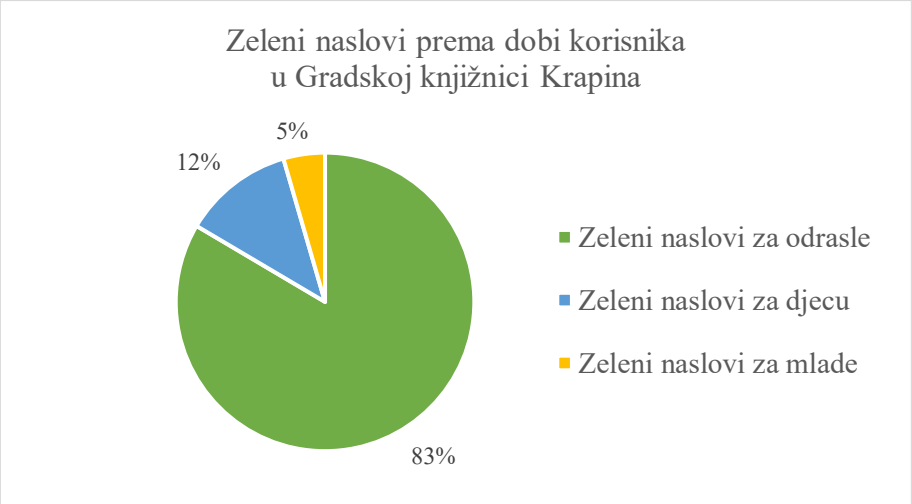
6.3.4. Gradska knjižnica Krapina

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Krapina stoji da knjižnica sadrži ukupno 62.659 naslova, od kojih je 193 zelena naslova, odnosno 0,31%. Ukupni broj knjižnih naslova je 52.858, a ukupni broj zelenih knjižnih naslova je 188 i čine 0,36% knjižnih naslova knjižnice. Knjižnica posjeduje 190 zelenih naslova na hrvatskom jeziku, deset zelenih naslova na engleskom jeziku i jedan zeleni naslov na drugim jezicima (v. Grafikon 10.).

Grafikon 10. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Krapina.

Knjižnica sadrži 51.740 naslova za odrasle te 167 zelenih naslova za odrasle koji čine 0,32% svih naslova za odrasle koje knjižnica posjeduje (v. Grafikon 11.). Dječjih naslova ima 2934, a zelenih naslova za djecu ima 24, odnosno 0,82%. U fondu knjižnice nalazi se 1193 naslova za mlade, od kojih je devet zelenih naslova za mlade (0,75%).

Grafikon 11. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Krapina.

Prema podacima ne Grafikonu 12., Gradska knjižnica Krapina prvi je zeleni knjižni naslov nabavila 2011. godine i otada svake godine nabavlja zelene knjižne naslove. Najviše zelenih knjižnih naslova nabavila je 2017. godine (15), dok je najmanje knjižnih naslova nabavila 2016. godine (četiri). Godine 2021. knjižnica je nabavila dva zelena knjižna naslova, no podaci su prikupljeni tek u siječnju 2021. godine pa je godina s najmanje zelenih knjižnih naslova 2016. Upravo u posljednjih nekoliko godina, od 2017. godine, knjižnica nabavlja najviše zelenih knjižnih naslova. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe je osam.

Grafikon 12. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Krapina.

U knjižnici je u posljednjih 365 dana posuđeno 7029 naslova, od kojih su 47 zeleni naslovi i čine 0,67% svih naslova posuđenih u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Kod kuće je najgore* Ephraima Kishona, koji je posuđen 58 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Amazona diše* Tomice Bajsića, koji je posuđen tri puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je 19 puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

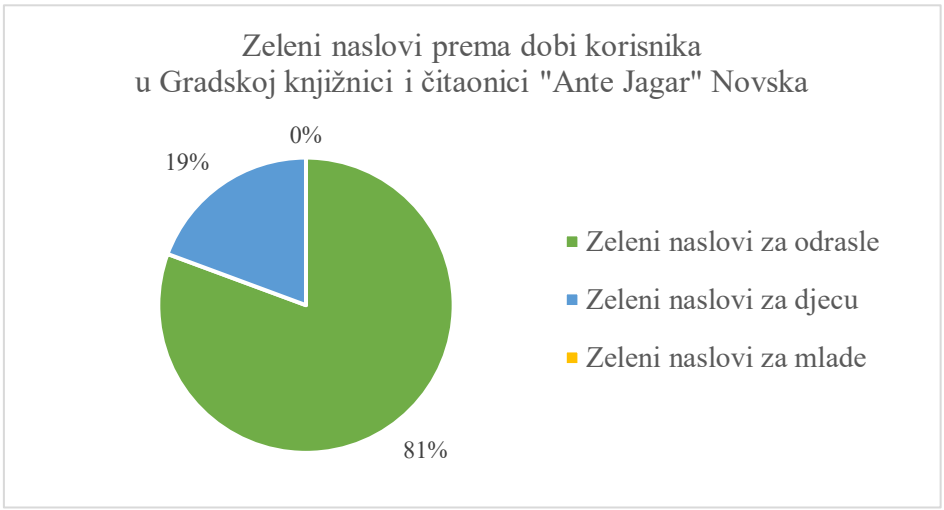
6.3.5. Gradska knjižnica i čitaonica "Ante Jagar" Novska

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice i čitaonice "Ante Jagar" Novska, knjižnica sadrži 47.142 naslova, od kojih je 155 zelenih naslova, odnosno 0,33%. Knjižnica posjeduje ukupno 39.144 knjižnih naslova te 147 zelenih knjižnih naslova, koji čine 0,38% svih knjižnih naslova. U fondu ima 150 zelenih naslova na hrvatskom jeziku, osam zelenih naslova na engleskom jeziku i nijedan zeleni naslov na drugim jezicima (v. Grafikon 13.).

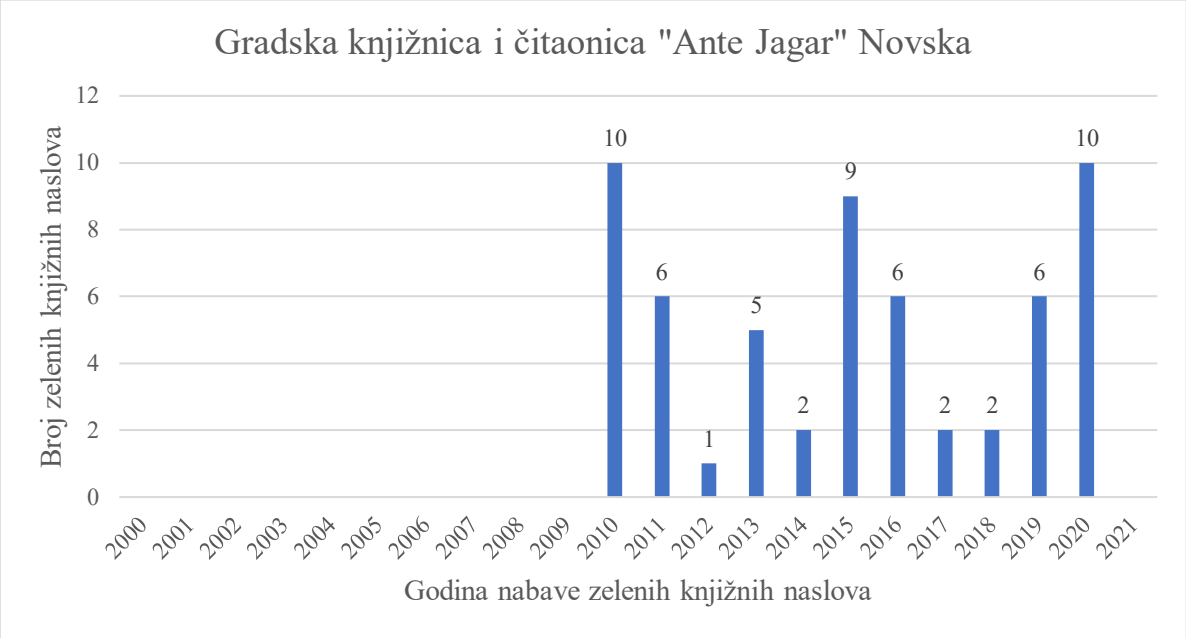
Grafikon 13. Jezična raznolikost zelenih naslova
u Gradskoj knjižnici i čitaonici "Ante Jagar" Novska.

Gradska knjižnica i čitaonica "Ante Jagar" Novska sadrži 32.848 naslova za odrasle te 125 zelenih naslova za odrasle, koji čine 0,38% svih naslova za odrasle. Dječjih naslova ima 5631, a zelenih naslova za djecu ima 30, odnosno 0,53%. Knjižnica sadrži 1597 naslova za mlade, ali ne posjeduje zelene naslove za mlade (v. Grafikon 14.).

Grafikon 14. Zeleni naslovi prema dobi korisnika
u Gradskoj knjižnici i čitaonici "Ante Jagar" Novska.

Prema Grafikonu 15. kretanja nabave zelene knjižne građe u Gradskoj knjižnici i čitaonici "Ante Jagar" Novska stoji da je knjižnica prvi zeleni knjižni naslov nabavila 2010. godine (deset). Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2010. i 2020. godine, po deset. Najmanje zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2012. (jedan). Nakon pada nabave zelenih knjižnih naslova 2017. i 2018. godine, bilježi se porast nabave od 2019. godine te se porast nabave nastavlja i u 2020. godini. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe je 5,4.

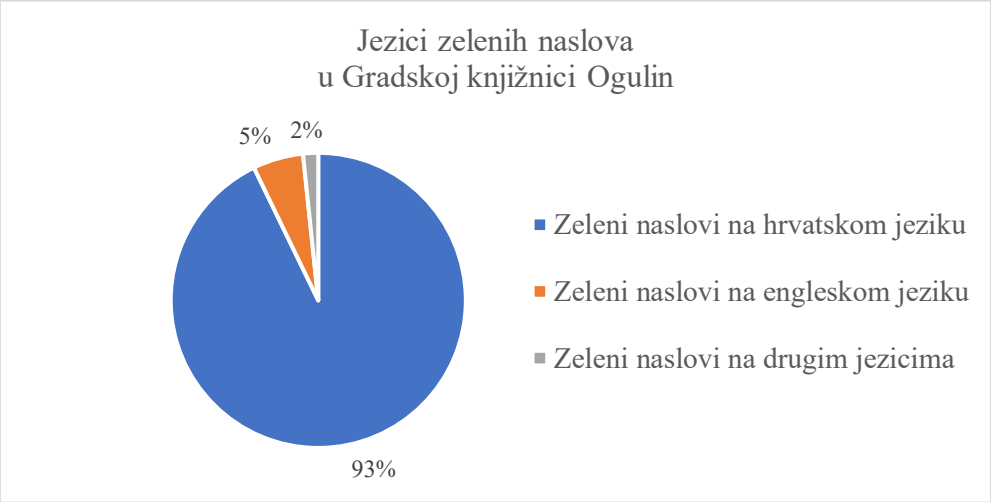

Grafikon 15. Nabava zelenih knjižnih naslova
u Gradskoj knjižnici i čitaonici "Ante Jagar" Novska.

U posljednjih 365 dana posuđeno je 4811 naslova, od kojih 28 čine zeleni naslovi, odnosno 0,58%. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Harry Potter i odaja tajni* autorice J.K. Rowling, koji je posuđen 24 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *50 jednostavnih stvari koje djeca mogu učiniti za spas Zemlje* Burgharda Bartosa, koji je posuđen tri puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je osam puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

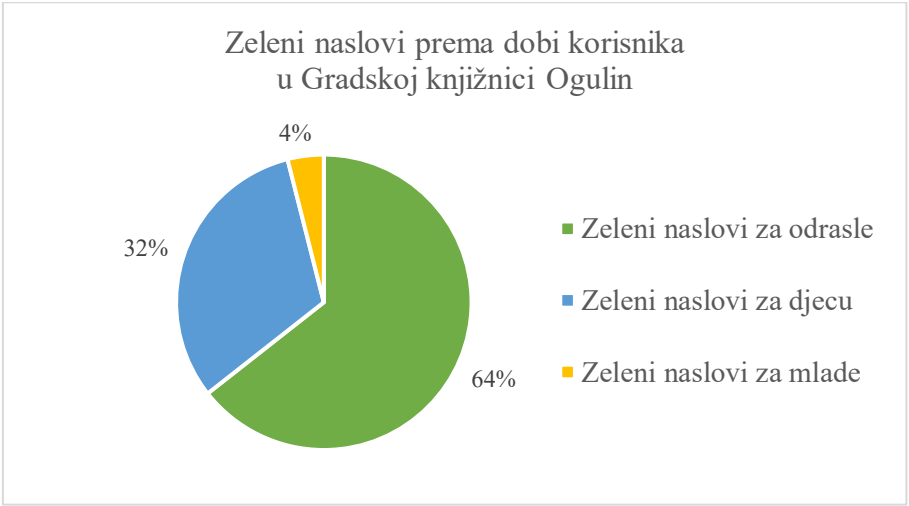
6.3.6. Gradska knjižnica Ogulin

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Ogulin, knjižnica posjeduje 49.236 naslova, od kojih je 171 zeleni naslov, odnosno 0,35%. Što se tiče knjižnih naslova, knjižnica ih ima 45.611, a zelenih knjižnih naslova ima 171, koji čine 0,37% svih knjižnih naslova u knjižnici. Dakle, Gradska knjižnica Ogulin ima isključivo zelene knjižne naslove. Knjižnica posjeduje 168 zelenih naslova na hrvatskom jeziku, deset zelenih naslova na engleskom jeziku i tri zelena naslova na drugim jezicima (v. Grafikon 16.).

Grafikon 16. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Ogulin.

Ukupni broj naslova za odrasle u Gradskoj knjižnici Ogulin je 36.843, među njima 114 je zelenih naslova za odrasle (0,31%). Dječjih naslova u knjižnici ima 8354, dok zelenih naslova za djecu ima 56 (0,67%). Knjižnica posjeduje 1809 naslova za mlade, od kojih je sedam zelenih naslova za mlade ili 0,39% (v. Grafikon 17.).

Grafikon 17. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Ogulin.

Prema podacima na Grafikonu 18., prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Ogulin. Knjižnica je prvi zeleni knjižni naslov nabavila 2016. godine (pet). Otada knjižnica zelene knjižne naslove nabavlja svake godine. Najviše je zelenih knjižnih naslova nabavila 2018. i 2020. godine, po osam. Najmanje zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2017. godine (jedan). Na Grafikonu 18. vidi se porast nabave zelenih knjižnih naslova od 2016., kada je nabavljen prvi zeleni knjižni naslov. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe je 5,4.

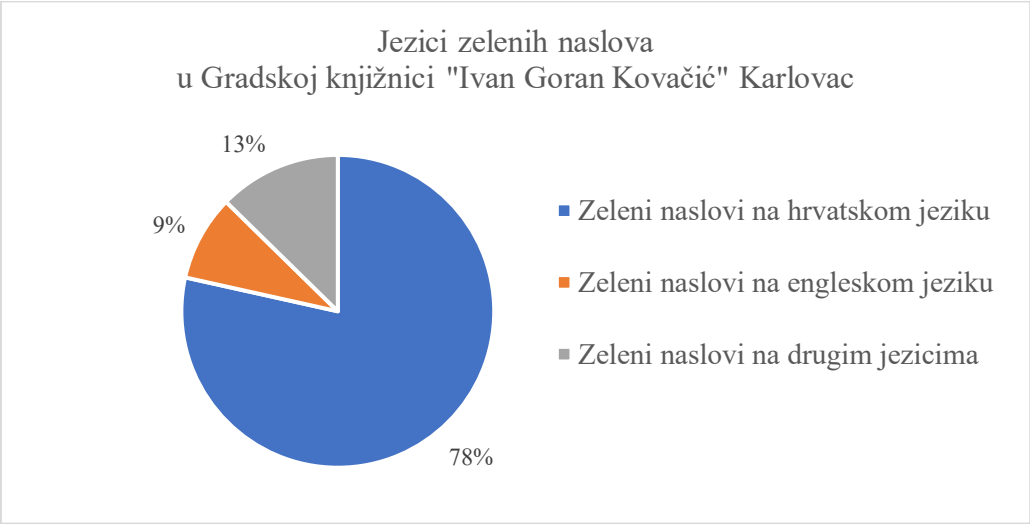

Grafikon 18. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Ogulin.

U posljednjih 365 dana posuđeno je 8393 naslova, dok je u istom razdoblju posuđeno 65 zelenih naslova, što čini 0,77% svih posuđenih naslova u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Um, karakter i osobnost* autorice Ellen G. White, koji je posuđen 424 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Velebit* autora Krunoslava Raca, koji je posuđen 18 puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je 24 puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova.

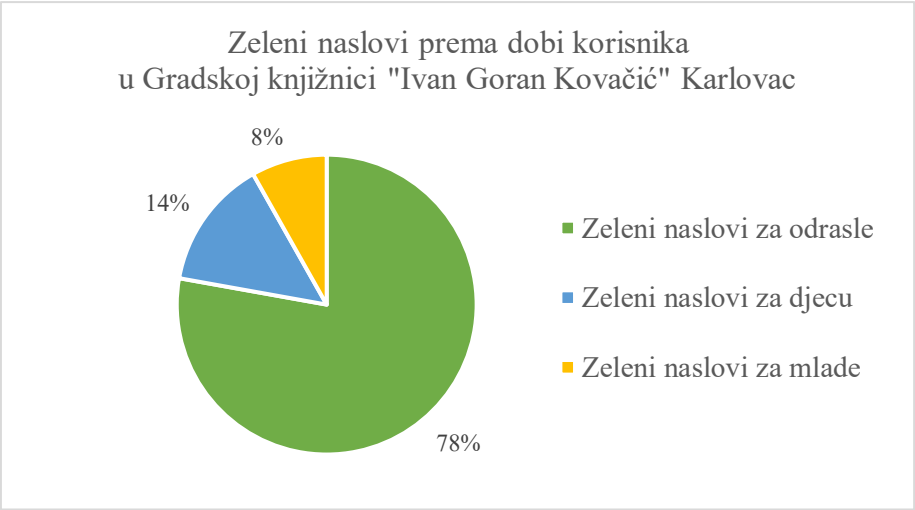
6.3.7. Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac, knjižnica sadrži 129.338 naslova, od kojih je 236 zelenih naslova, odnosno 0,18%. Ukupni broj knjižnih naslova u knjižnici je 99.353, a ukupni broj zelenih knjižnih naslova iznosi 227 (0,23%). Knjižnica posjeduje 186 zelenih naslova na hrvatskom jeziku, 21 zeleni naslov na engleskom jeziku i 30 zelenih naslova na drugim jezicima (v. Grafikon 19.).

Grafikon 19. Jezična raznolikost zelenih naslova
u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac.

Knjižnica sadrži 96.449 naslova za odrasle, od kojih je 200 zelenih naslova za odrasle (0,21%). Dječjih naslova ima 9718, dok zelenih naslova za djecu ima 36, odnosno 0,37%. Fond sadrži 4736 naslova za mlade i 21 zeleni naslov za mlade (0,44%), (v. Grafikon 20.).

Grafikon 20. Zeleni naslovi prema dobi korisnika
u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac.

Na Grafikonu 21. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. Prvi zeleni knjižni naslov nabavljen je 2016. godine (deset). Otada knjižnica svake godine nabavlja zelene knjižne naslove. Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2020. godine (13), dok je najmanje knjižnih naslova knjižnica nabavila 2019. godine (pet). Izuzev 2019. godine, nabava zelenih knjižnih naslova je u porastu. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac iznosi deset.

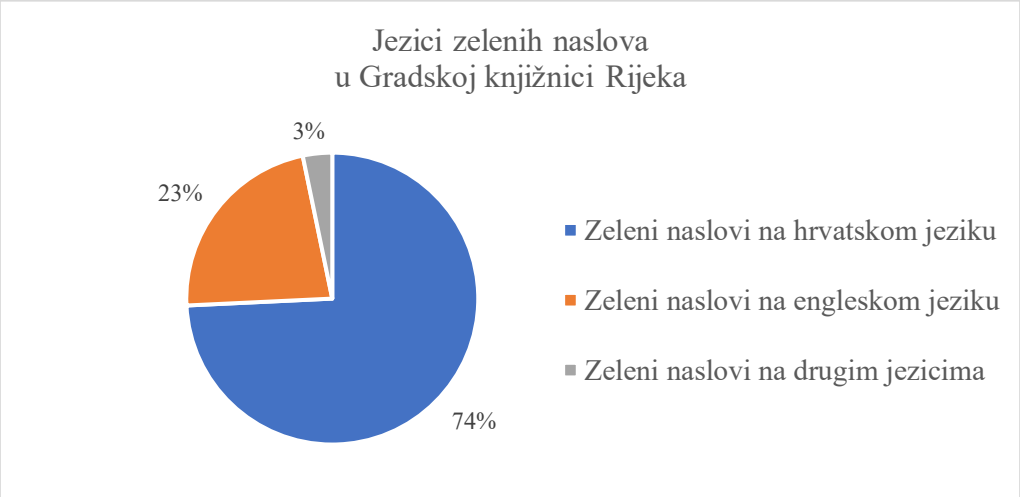

Grafikon 21. Nabava zelenih knjižnih naslova
u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac.

Prema podacima u katalogu knjižnice, u posljednjih 365 dana posuđeno je 23.413 naslova, od kojih je 91 zeleni naslov, odnosno 0,39%. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Duh u močvari* Ante Gardaša, koji je posuđen 256 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *A što s otpadom* autorice Jess French, koji je posuđen 16 puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je 16 puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

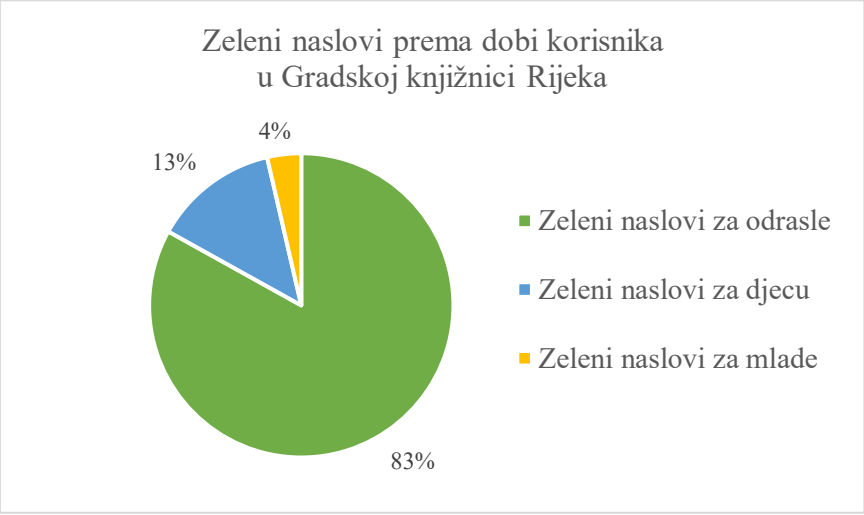
6.3.8. Gradska knjižnica Rijeka

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Rijeka, knjižnica sadrži 127.506 naslova, od kojih je 427 zelenih naslova, odnosno zeleni naslovi čine 0,33% svih naslova knjižnice. Ukupni broj knjižnih naslova u knjižnici iznosi 85.575, dok ukupni broj zelenih knjižnih naslova iznosi 407, odnosno 0,48%. Knjižnica posjeduje 320 zelenih knjižnih naslova na hrvatskom jeziku, 97 zelenih naslova na engleskom jeziku i 14 zelenih naslova na drugim jezicima (v. Grafikon 22.).

Grafikon 22. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Rijeka.

Knjižnica posjeduje 80.369 naslova za odrasle, od kojih je 368 zelenih naslova za odrasle odnosno 0,46% (v. Grafikon 23.). Ukupni broj naslova za djecu je 11.772, a ukupni broj zelenih naslova za djecu je 59, odnosno 0,50%. U fondu knjižnice ima 5055 naslova za mlade i 16 zelenih naslova za mlade (0,32%).

Grafikon 23. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Rijeka.

Grafikon 24. prikazuje kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Rijeka. Knjižnica je prvi zeleni knjižni naslov nabavila 2009. godine (jedan). Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2019. godine (35), dok je najmanje zelenih knjižnih naslova nabavila 2009. godine (tri). U razdoblju od 2015. do 2017. godine, nabava zelenih knjižnih naslova bila je u padu, no 2019. i 2020. godine nabava zelenih knjižnih naslova dvostruko je porasla. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 15,3.

Grafikon 24. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Rijeka.

U posljednjih 365 dana posuđeno je 37.794 naslova, dok je u istom razdoblju posuđeno 343 zelena naslova, koji čine 0,91%. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Male žene* Louise May Alcott, koji je posuđen 615 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Medo koji voli grliti* Nicholasa Oldlanda, koji je posuđen 59 puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana oko deset je puta posuđivaniji od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova.

6.3.9. Samostalna narodna knjižnica Gospić

Prema podacima u katalogu Samostalne narodne knjižnice Gospić, knjižnica sadrži 53.094 naslova, od kojih je 95 zelenih naslova, tj. zeleni naslovi čine 0,18% svih naslova. U fondu ima 44.409 knjižnih naslova te 95 zelenih knjižnih naslova, koji čine 0,21% svih knjižnih naslova. Knjižnica ima 91 zeleni naslov na hrvatskom jeziku, devet zelenih naslova na engleskom jeziku i dva zelena naslova na drugim jezicima (v. Grafikon 25.).

Grafikon 25. Jezična raznolikost zelenih naslova u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić.

U fondu se nalazi 46.612 naslova za odrasle i 92 zelena naslova za odrasle, tj. 0,20%. Dječjih naslova ima 2191, a zelenih naslova za djecu ima tri (0,14%). Ukupni broj naslova za mlade iznosi 208, no knjižnica ne posjeduje zelene naslove za mlade. (v. Grafikon 26.).

Grafikon 26. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić.

Na Grafikonu 27. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić. Prvi zeleni knjižni naslov nabavljen je 2010. godine (dva), no knjižnica nije nastavila nabavljati zelene knjižne naslove svake godine. Nabava zelenih knjižnih naslova izostala je 2012. i 2019. godine. Najviše zelenih knjižnih naslova nabavljeno je 2017. godine (šest). Nabava zelenih knjižnih naslova u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić oscilira. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe je 2,7.

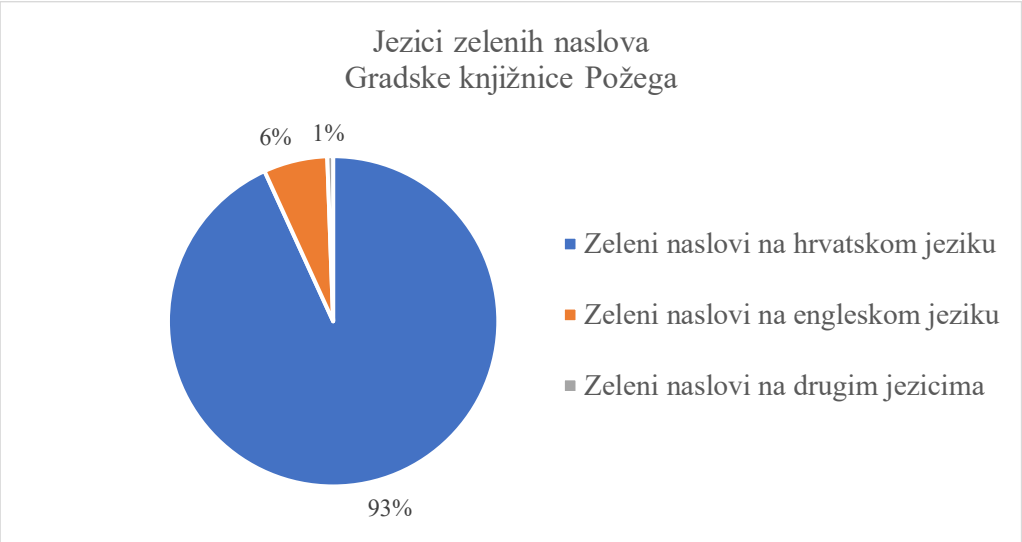

Grafikon 27. Nabava zelenih knjižnih naslova u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić.

U posljednjih 365 dana posuđeno je 5587 naslova, od kojih 39 čine zeleni naslovi, dakle zeleni naslovi čine 0,70% posudbe u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Psima ulaz zabranjen* Melite Rundek, koji je posuđen 56 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Zaštita okoliša* Felicite Briški, koji je posuđen 19 puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je tri puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova.

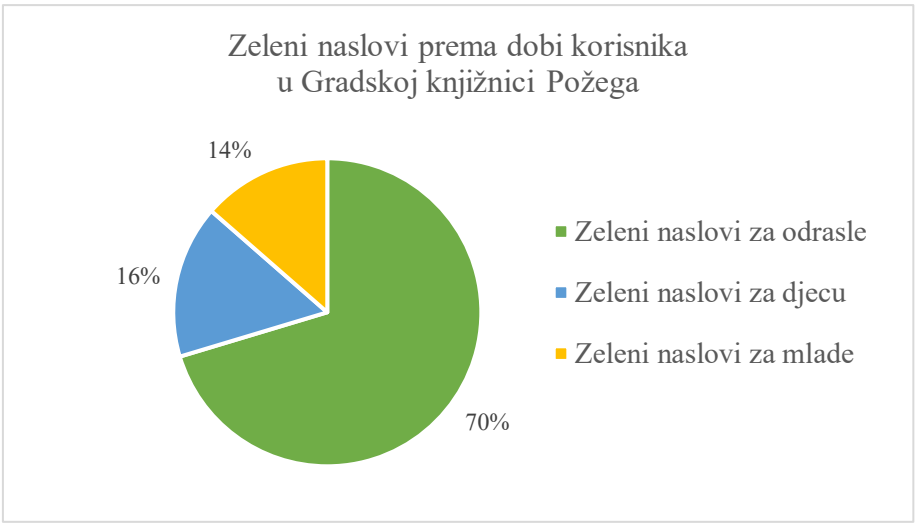
6.3.10. Gradska knjižnica Požega

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Požega, knjižnica sadrži 55.327 naslova, od kojih je 181 zeleni naslov i čine 0,33% svih naslova knjižnice. U fondu knjižnice ima 44.781 knjižnih naslova i 170 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,38%. Što se tiče jezične raznolikosti, knjižnica posjeduje 164 zelena naslova na hrvatskom jeziku, 11 naslova na engleskom jeziku i jedan naslov na drugim jezicima (v. Grafikon 28.).

Grafikon 28. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Požega.

Ukupni broj naslova za odrasle koje knjižnica posjeduje je 44.759, dok je ukupni broj zelenih naslova za odrasle 140 i čine 0,31% svih naslova za odrasle. Dječjih naslova ima 5125, dok zelenih naslova za djecu ima 32, odnosno 0,62%. U fondu knjižnice nalazi se 2030 naslova za mlade te 27 zelenih naslova za mlade, odnosno 1,33% (v. Grafikon 29.).

Grafikon 29. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Požega.

Na Grafikonu 30. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Požega. Prvi zeleni knjižni naslov knjižnica je nabavila 2019. godine (jedan). Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2020. godine (sedam), dok je najmanje zelenih knjižnih naslova nabavila 2019. i 2021. godine, po jedan, uz pretpostavku da će 2021. nabaviti još zelenih knjižnih naslova s obzirom na to da je istraživanje provedeno tek krajem siječnja 2021. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe je tri.

Grafikon 30. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Požega.

U posljednjih 365 dana u Gradskoj knjižnici Požega posuđeno je 7472 naslova, od kojih je 83 zelenih naslova te oni čine 1,11% posuđenih naslova u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Male žene* Louise May Alcott, koji je posuđen 63 puta. S druge strane, najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Živi svijet* Leslie Colvin i Emme Speare, koji je posuđen sedam puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je devet puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

6.3.11. Gradska knjižnica Slavonski Brod

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Slavonski Brod, knjižnica ima 80.655 naslova, od kojih je 135 zelenih naslova i oni čine 0,17% svih naslova u knjižnici. Fond knjižnice sadrži 71.339 knjižnih naslova i 134 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,1%. Knjižnica posjeduje 125 zelenih naslova na hrvatskom jeziku, 15 zelenih naslova na engleskom jeziku i sedam zelenih naslova na drugim jezicima (v. Grafikon 31.).

Grafikon 31. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod.

Knjižnica sadrži 65.921 naslova za odrasle, a ukupni broj zelenih naslova za odrasle je 116, tj. 0,18%. Dječjih naslova ima 6568, dok zelenih naslova za djecu ima 19 (0,29%). Fond sadrži 2590 naslova za mlade, od kojih je devet zelenih naslova za mlade, tj. 0,35% (v. Grafikon 32.).

Grafikon 32. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod.

Na Grafikonu 33. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod. Prvi zeleni knjižni naslov nabavljen je 2016. godine (pet) i otada knjižnica nabavlja zelene knjižne naslove svake godine. Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2019. godine (15), dok je najmanje zelenih knjižnih naslova nabavila upravo 2016. godine (pet). Nabava zelenih knjižnih naslova u porastu je otkad se počela nabavljati. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 10,4.

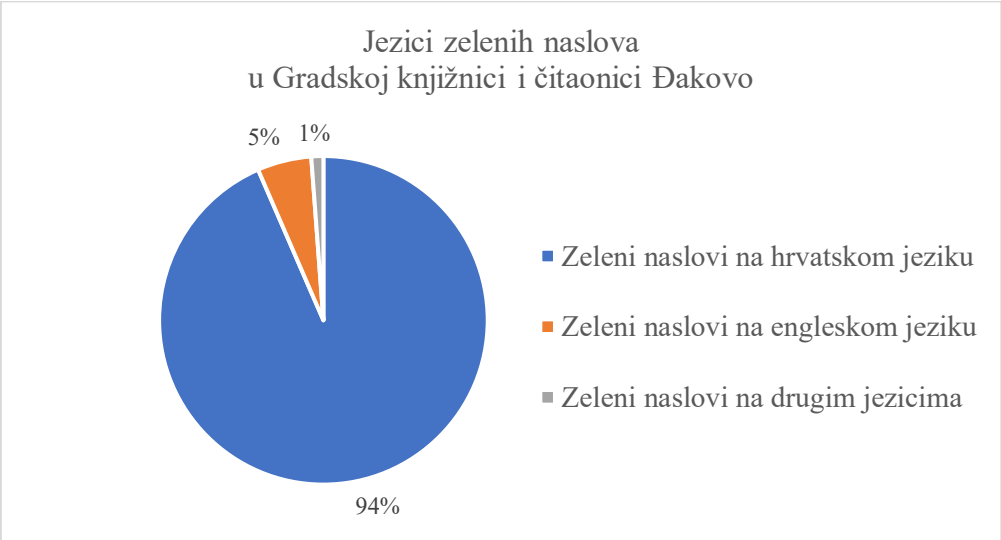

Grafikon 33. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod.

U posljednjih 365 dana u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod posuđeno je 14.639 naslova, od kojih je posuđeno 55 zelenih naslova, koji čine 0,38% svih posuđenih naslova. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Sluškinjina priča* Margaret Atwood, koji je posuđen 115 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Zelene slikopriče* Željke Horvat-Vukelja, koji je posuđen 16 puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana sedam je puta posuđivaniji od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

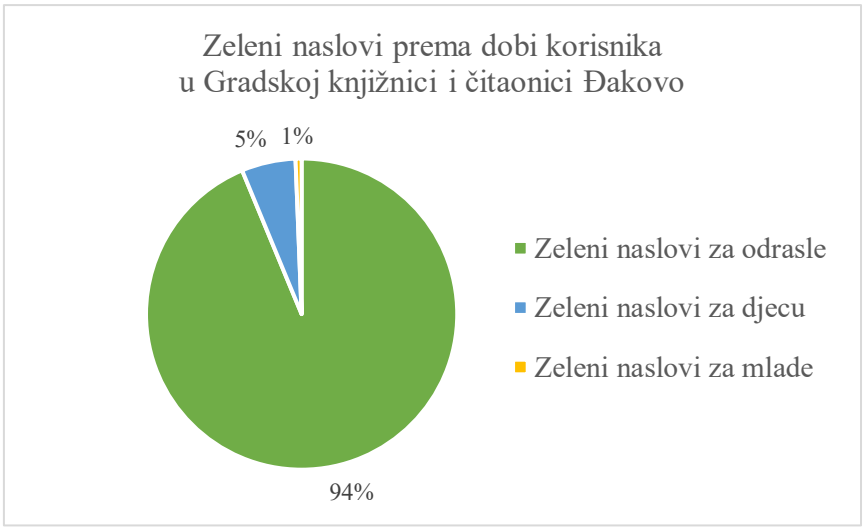
6.3.12. Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice i čitaonice Đakovo, knjižnica ima 59.533 naslova, od kojih je 159 zelenih naslova te oni čine 0,27% svih naslova. U fondu ima 52.918 knjižnih naslova te 157 zelenih knjižnih naslova, tj. 0,30%. Što se tiče jezične raznolikosti naslova u knjižnici, ukupni broj zelenih naslova na hrvatskom jeziku je 158, zelenih naslova na engleskom ima devet, a na drugim jezicima dva (v. Grafikon 34.).

Grafikon 34. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici Đakovo.

Knjižnica posjeduje 46.574 naslova za odrasle, od kojih je 150 zelenih naslova za odrasle te oni čine 0,32% svih naslova za odrasle (v. Grafikon 35.). Ukupni broj naslova za djecu je 5575, dok zelenih naslova za djecu ima devet, odnosno 0,16%. Fond knjižnice sadrži 1562 naslova za mlade te samo jedan zeleni naslov za mlade (0,06%).

Grafikon 35. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici i čitaonici Đakovo.

Na Grafikonu 36. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici Đakovo. Knjižnica je prvi zeleni knjižni naslov nabavila 2009. godine (dva). Otada knjižnica nabavlja zelene knjižne naslove svake godine. Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2010. godine (devet), dok je najmanje zelenih knjižnih naslova nabavila 2017. godine (jedan). Nakon pada nabave zelenih knjižnih naslova 2017. i 2018. godine, dolazi do porasta nabave zelenih knjižnih naslova 2019. i 2020. godine. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 4,3.

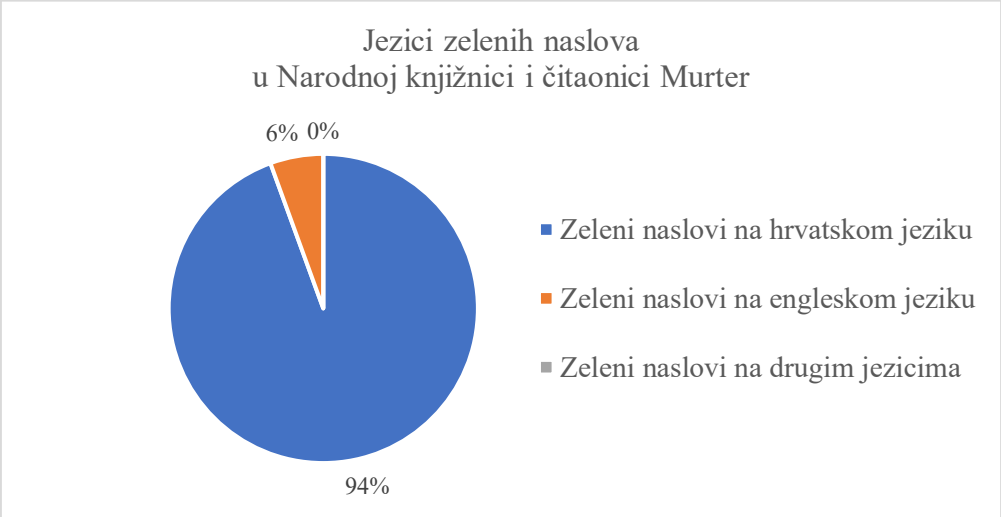

Grafikon 36. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Đakovo.

U posljednjih 365 dana u knjižnici je posuđeno 11.775 naslova, od kojih 73 čine zeleni naslovi, odnosno 0,62%. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je lektirni naslov *Duh u močvari* Ante Gardaša, koji je posuđen 117 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Greta i divovi* autorice Zoe Tucker, koji je posuđen sedam puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je 17 puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

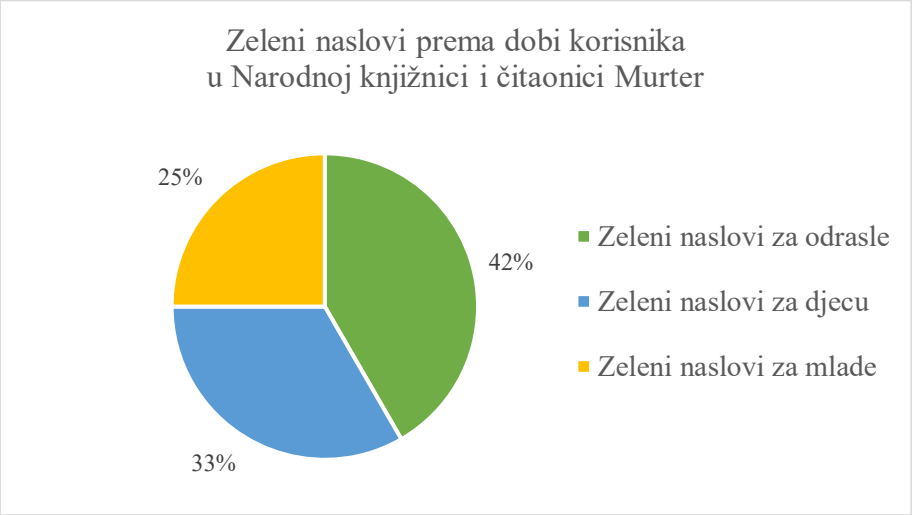
6.3.13. Narodna knjižnica i čitaonica Murter

Prema podacima u katalogu Narodne knjižnice i čitaonice Murter, knjižnica sadrži 16.799 naslova, od kojih je 18 zelenih naslova te oni čine 0,11% svih naslova u knjižnici. U fondu ima 15.128 knjižnih naslova, od kojih je 18 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,12%. Dakle, knjižnica isključivo posjeduje zelene naslove u knjižnom formatu. Ukupni broj zelenih naslova na hrvatskom jeziku je 17, ukupni broj zelenih naslova na engleskom jeziku je jedan, dok knjižnica ne posjeduje zelene naslove na drugim jezicima (v. Grafikon 37.).

Grafikon 37. Jezična raznolikost zelenih naslova u Narodnoj knjižnici i čitaonici Murter.

U fondu knjižnice ima 12.473 naslova za odrasle, od kojih je deset zelenih naslova za odrasle te oni čine 0,08% svih naslova za odrasle u knjižnici. Ukupni broj naslova za djecu je 2312, a zelenih naslova za djecu je osam, odnosno 0,35%. Knjižnica posjeduje 1354 naslova za mlade te šest zelenih naslova za mlade, odnosno 0,44% (v. Grafikon 38.).

Grafikon 38. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Narodnoj knjižnici i čitaonici Murter.

Na Grafikonu 39. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Narodnoj knjižnici i čitaonici Murter. Knjižnica je prvi zeleni knjižni naslov nabavila 2017. godine (dva). Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2018. godine (četiri), dok je najmanje zelenih knjižnih naslova nabavila 2019. godine (jedan). Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 2,5.

Grafikon 39. Nabava zelenih knjižnih naslova u Narodnoj knjižnici i čitaonici Murter.

U posljednjih 365 dana u knjižnici je posuđeno 1826 naslova, od kojih je 12 zelenih naslova te oni čine 0,66% svih posuđenih naslova u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Male žene* Louise May Alcott, koji je posuđen 38 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Očekujući vatre* Igora Rudana, koji je posuđen četiri puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je deset puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365.

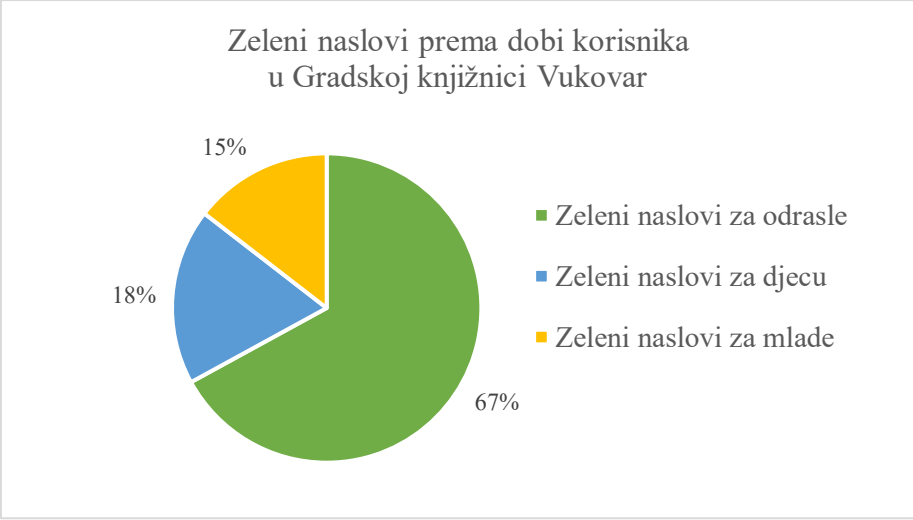
6.3.14. Gradska knjižnica Vukovar

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Vukovar, knjižnica sadrži 87.374 naslova, od kojih je 154 zelenih naslova te oni čine 0,18% svih naslova u knjižnici. U fondu knjižnice ima 70.681 knjižnih naslova, od kojih je 153 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,22%. Ukupni broj zelenih naslova na hrvatskom jeziku je 140, zelenih naslova na engleskom jeziku je 12, a na drugim jezicima je šest (v. Grafikon 40.).

Grafikon 40. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Vukovar.

Knjižnica posjeduje 63.989 naslova za odrasle i 120 zelenih naslova za odrasle te oni čine 0,19% svih naslova za odrasle. Dječjih naslova ima 7812, dok zelenih naslova za djecu ima 33 te oni čine 0,42% svih naslova za djecu. Ukupni broj naslova za mlade je 3106, od kojih je 26 zelenih naslova za mlade, odnosno 0,84% (v. Grafikon 41.).

Grafikon 41. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Vukovar.

Na Grafikonu 42. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Vukovar. Prvi zeleni knjižni naslov nabavljen je 2017. godine (deset). Najviše zelenih knjižnih naslova nabavljeno je 2018. godine (23), dok je najmanje zelenih knjižnih naslova nabavljeno 2017. godine, izuzevši 2021. godinu s obzirom na to da je istraživanje provedeno u siječnju 2021. Knjižnica je prvo imala dvostruki porast (2018.) te kasnije (2020.) dvostruki pad nabave zelenih knjižnih naslova. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 13,6.

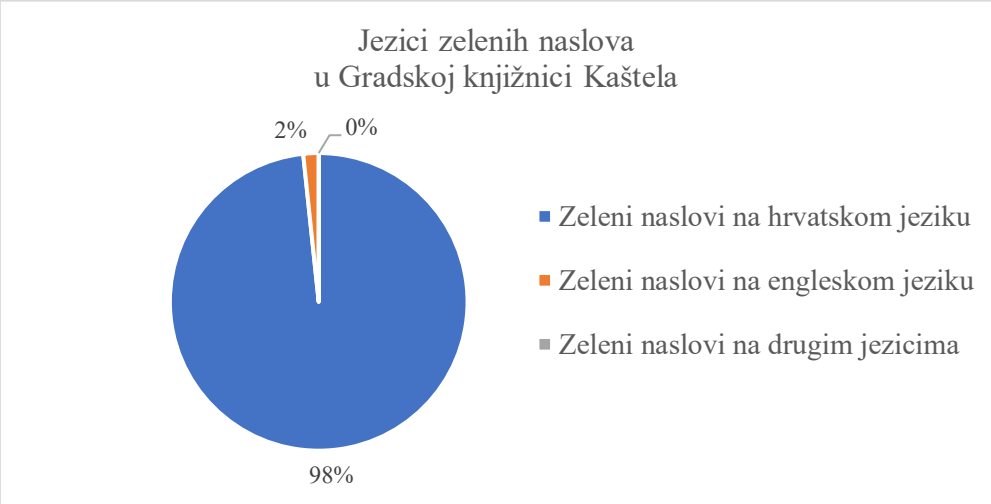

Grafikon 42. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Vukovar.

U posljednjih 365 dana u knjižnici je posuđeno 12.554 naslova, od kojih je 58 zelenih naslova te oni čine 0,46% svih posuđenih naslova u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Male žene* Louise May Alcott, koji je posuđen 85 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Naša kuća u plamenu* Grete Thunberg, koji je posuđen deset puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je devet puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

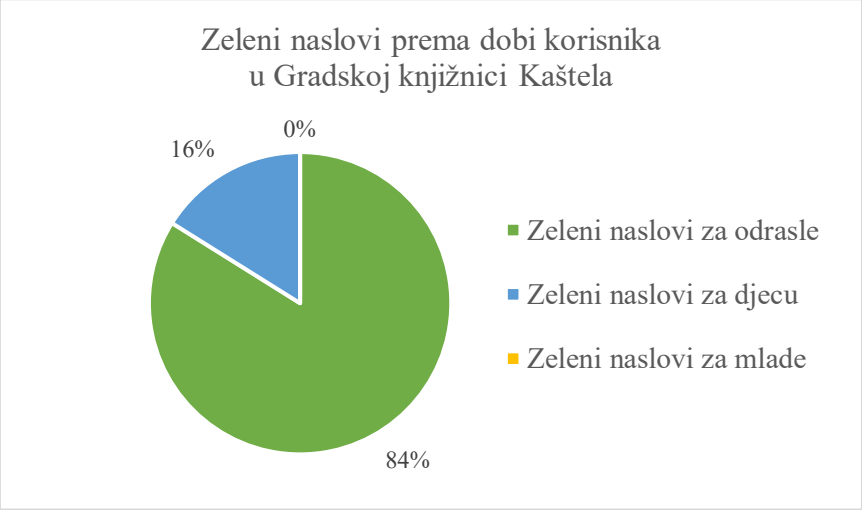
6.3.15. Gradska knjižnica Kaštela

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Kaštela, knjižnica sadrži 37.168 naslova, od kojih je 118 zelenih naslova te oni čine 0,32% svih naslova knjižnice. U fondu ima 33.819 knjižnih naslova te 118 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,35%. Dakle, Gradska knjižnica Kaštela isključivo posjeduje zelene naslova u knjižnom formatu. Ukupni broj zelenih naslova na hrvatskom jeziku je 118, ukupni broj zelenih naslova na engleskom jeziku je dva, dok knjižnica ne posjeduje zelene naslove na drugim jezicima (v. Grafikon 43.).

Grafikon 43. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Kaštela.

Ukupni broj naslova za odrasle u knjižnici je 27.496, od kojih je 99 zelenih naslova za odrasle te oni čine 0,36% svih naslova za odrasle u knjižnici. Ukupni broj naslova za djecu je 5278, a ukupni broj zelenih naslova za djecu je 19, odnosno 0,36%. U fondu ima 2156 naslova za mlade, no nema nijedan zeleni naslov za mlade (v. Grafikon 44.).

Grafikon 44. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Kaštela.

Na Grafikonu 45. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Kaštela. Prvi zeleni knjižni naslov knjižnica je nabavila 2008. godine (dva). Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2009. godine (11), dok je najmanje zelenih knjižnih naslova nabavila 2016. godine. (jedan). Knjižnica je porast nabave zelenih knjižnih naslova imala 2009. i 2010. godine, dok se od 2011. do 2019. bilježi pad. Prošle godine knjižnica je nabavila veći broj zelenih knjižnih naslova poput onoga 2009. godine. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 4,6.

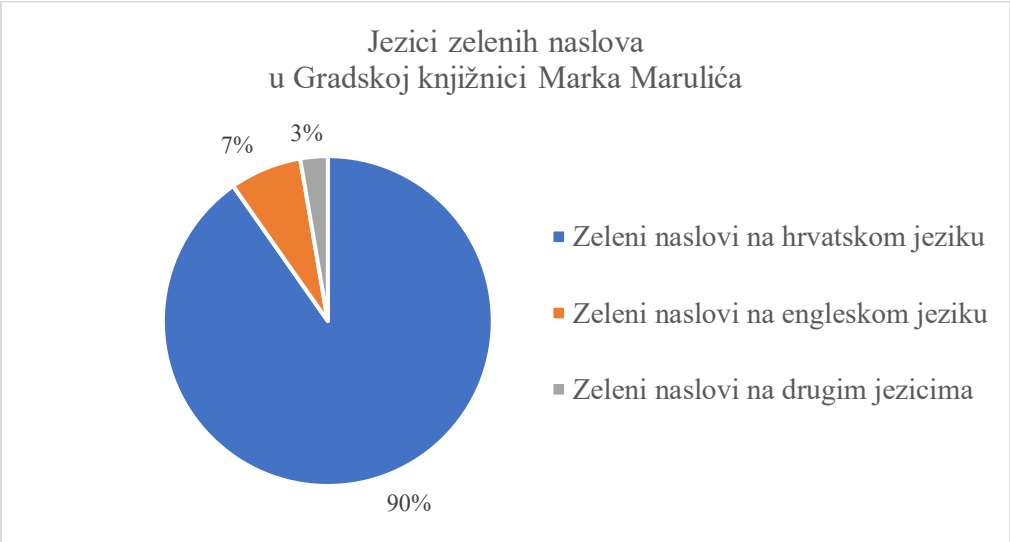

Grafikon 45. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Kaštela.

U posljednjih 365 dana u knjižnici je posuđeno 8523 naslova, od kojih je 52 zelena naslova, odnosno 0,61%. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Vlak u snijegu* Mate Lovraka, koji je posuđen 242 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Alba - Riba koja živi sto godina* Lare Hawthorne, koji je posuđen 16 puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je 15 puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

6.3.16. Gradska knjižnica Marka Marulića

U katalogu Gradske knjižnice Marka Marulića stoji da knjižnica posjeduje 116.653 naslova, od kojih je 290 zelenih naslova te oni čine 0,25% svih naslova u knjižnici. U fondu ima 91.906 knjižnih naslova, od kojih je 285 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,31%. Ukupni broj zelenih naslova na hrvatskom jeziku je 269, naslova na engleskom je 21, dok je ukupni broj zelenih naslova na drugim jezicima osam (v. Grafikon 46.).

Grafikon 46. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Marka Marulića.

Knjižnica ima 88.113 naslova za odrasle, od kojih je 271 zeleni naslov za odrasle te oni čine 0,31%. Dječjih naslova ima 9527, dok zelenih naslova za djecu ima 19 (0,20%). Fond sadrži 3784 naslova za mlade te jedan zeleni naslov za mlade (0,03%), (v. Grafikon 47.).

Grafikon 47. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Marka Marulića.

Na Grafikonu 48. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Marka Marulića. Prvi zeleni knjižni naslov knjižnica je nabavila 2006. godine (14). Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2007., 2010. i 2011. godine, po 22. Najmanje zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2018. godine (osam). Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavljala u razdoblju od 2007. do 2011. godine nakon tog razdoblja uslijedio je pad nabave zelenih knjižnih naslova. Međutim, nabava zelenih knjižnih naslova porasla je 2019. godine te se rast nastavio 2020, godine. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 14,8.

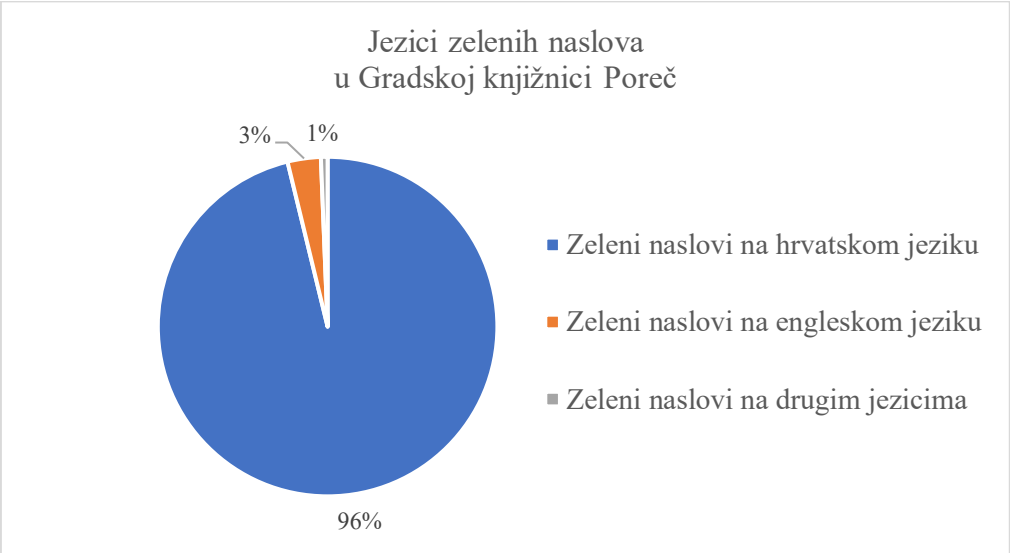

Grafikon 48. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Marka Marulića.

U posljednjih 365 dana posuđeno je 32.288 naslova, od kojih je 194 zelenih naslova te oni čine 0,60% svih naslova posuđenih u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Moja borba* Karla Ovea Knausgarda, koji je posuđen 508 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Alba - Riba koja živi sto godina* Lare Hawthorne, koji je posuđen 64 puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je osam puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

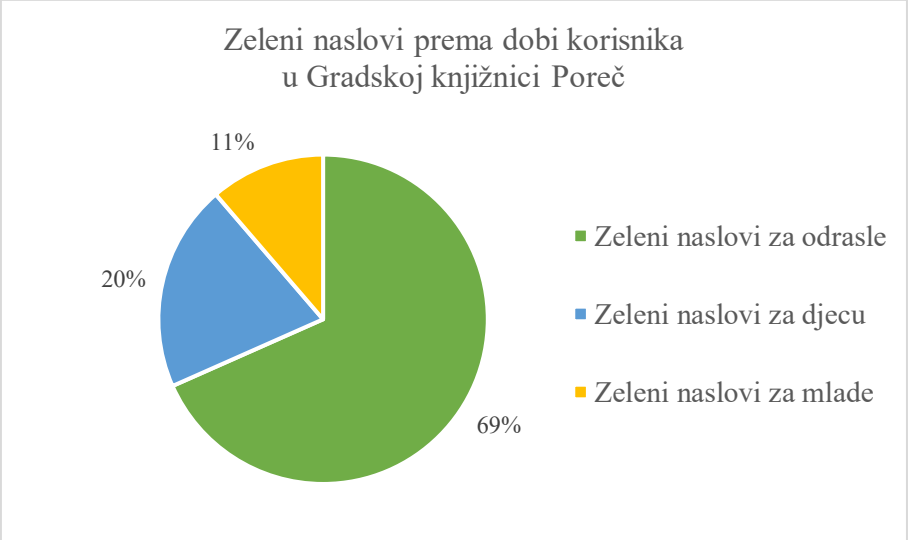
6.3.17. Gradska knjižnica Poreč

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Poreč, knjižnica sadrži 42.712 naslova, od kojih je 157 zelenih naslova te oni čine 0,37% svih naslova knjižnice. U fondu knjižnice ima 38.173 knjižnih naslova te 155 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,41%. Ukupni broj zelenih naslova na hrvatskom je 152, ukupni broj zelenih naslova na engleskom je pet, dok je ukupni broj zelenih naslova na drugim jezicima jedan (v. Grafikon 49.).

Grafikon 49. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Poreč.

Knjižnica ima 34.678 naslova za odrasle, od kojih je 121 zeleni naslov za odrasle, odnosno 0,35%. Dječjih naslova ima 5628, dok zelenih naslova za djecu ima 36, tj. 0,64%. Fond sadrži 1100 naslova za mlade, od kojih je 20 zelenih naslova (1,82%), (v. Grafikon 50.).

Grafikon 50. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Poreč.

Na Grafikonu 51. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Poreč. Prvi zeleni knjižni naslov knjižnica je nabavila 2008. godine (osam) i otada nabavlja zelene knjižne naslove svake godine. Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2015. godine (devet), dok je najmanje zelenih knjižnih naslova nabavila 2017. i 2019. godine, po tri. Nabava zelene knjižne građe u knjižnici je oscilirala. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 6,1.

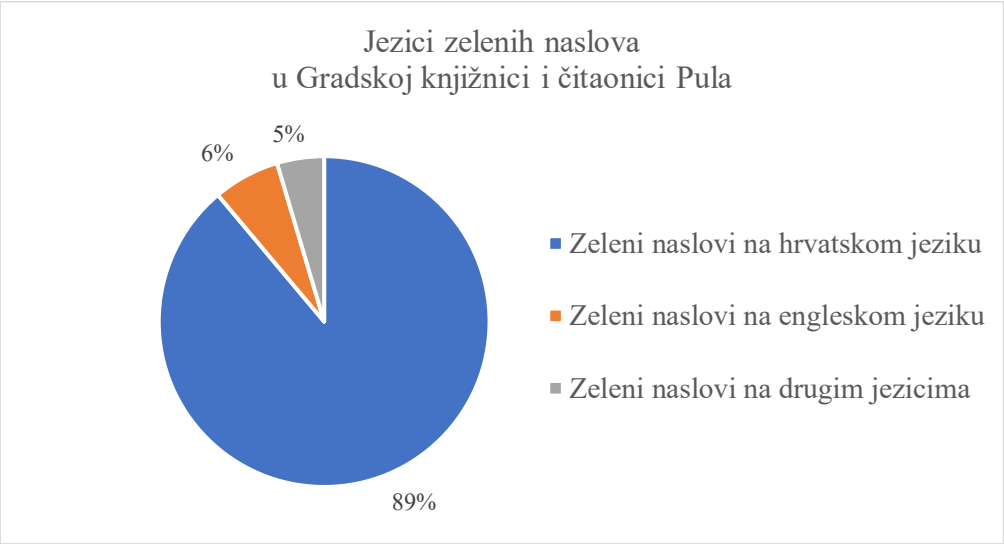

Grafikon 51. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Poreč.

U posljednjih 365 dana u knjižnici je posuđeno 9227 naslova te 85 zelenih naslova, odnosno 0,92%. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Mučna ljubav* Elene Ferrante, koji je posuđen 69 puta. S druge strane, najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *A što s otpadom* autorice Jess French, koji je posuđen osam puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je devet puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

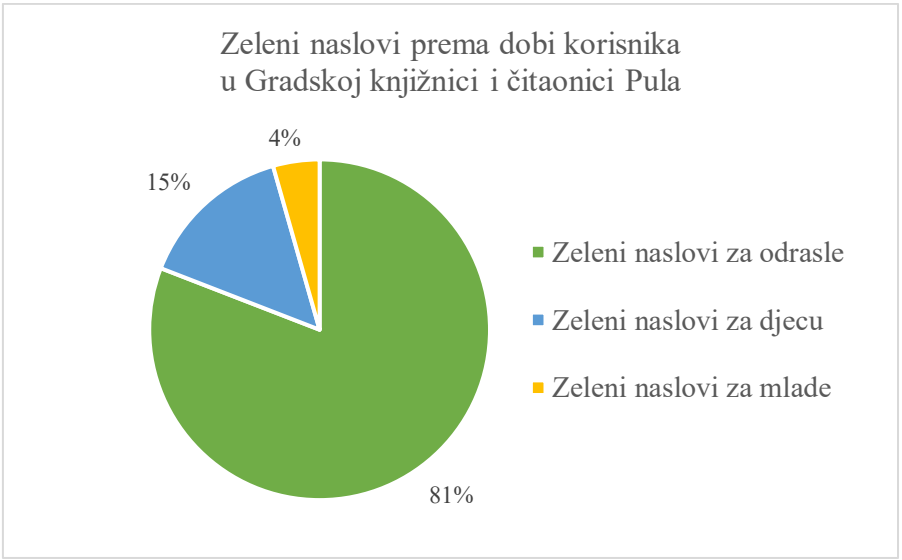
6.3.18. Gradska knjižnica i čitaonica Pula

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice i čitaonice Pula, knjižnica sadrži 88.484 naslova, od kojih je 260 zelenih naslova te oni čine 0,29% svih naslova u knjižnici. U fondu ima 80.199 knjižnih naslova te 250 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,31%. Knjižnica posjeduje 232 zelena naslova na hrvatskom jeziku, 17 zelenih naslova na engleskom jeziku i 12 zelenih naslova na drugim jezicima (v. Grafikon 52.).

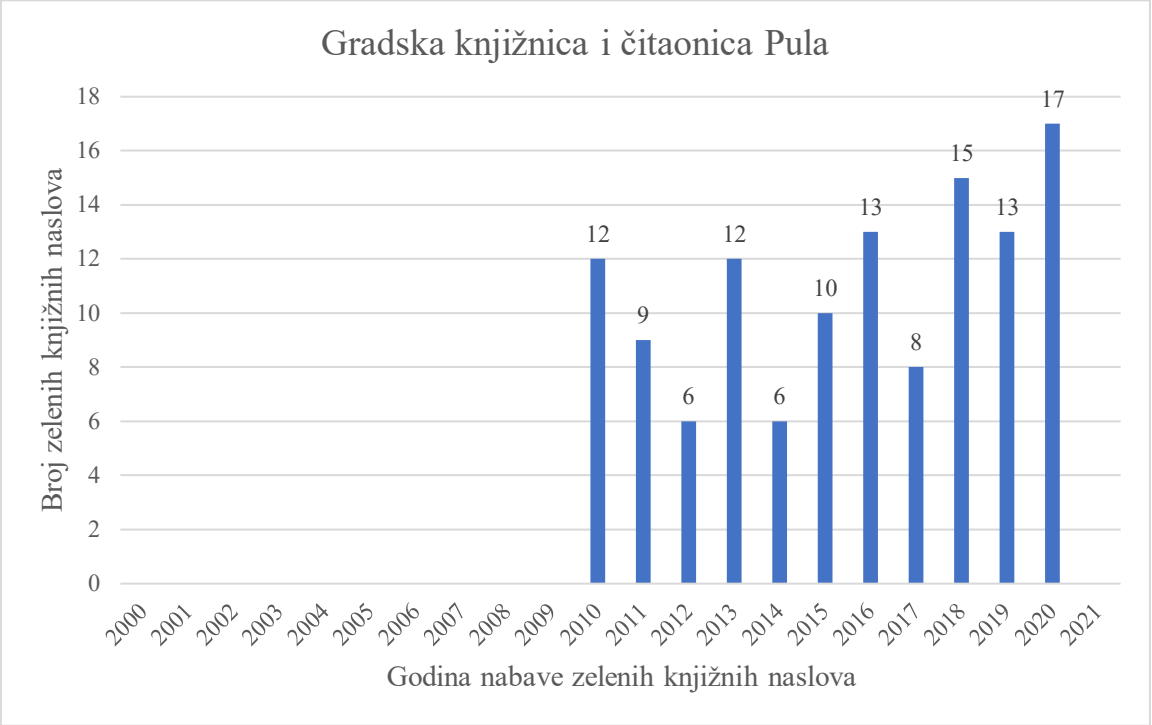
Grafikon 52. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula.

Fond sadrži 73.199 naslova za odrasle i 220 zelenih naslova za odrasle, odnosno 0,30%. Dječjih naslova ima 7786, a zelenih naslova za djecu ima 40, odnosno 0,51%. Knjižnica ima 1566 naslova za mlade, od kojih je 12 zelenih naslova za mlade, tj. 0,77% (v. Grafikon 53.).

Grafikon 53. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula.

Na Grafikonu 54. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula. Prvi zeleni knjižni naslov knjižnica je nabavila 2010. godine (12) i otada svake godine nabavlja nove zelene knjižne naslove. Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnica je nabavila 2020. godine (17). Najmanje zelenih knjižnih naslova nabavljeno je 2012. i 2014. godine, po šest. Nabava zelenih knjižnih naslova je u porastu. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 11.

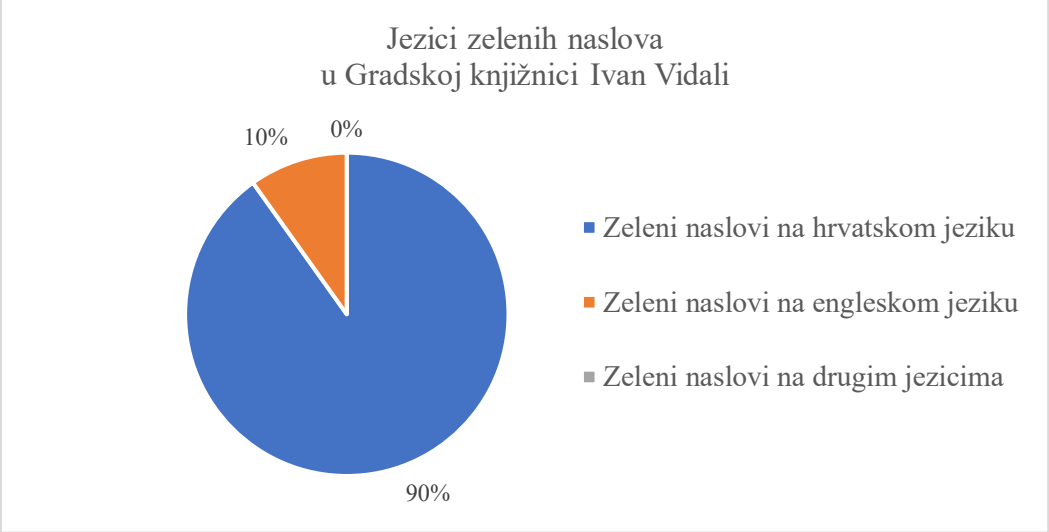

Grafikon 54. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula.

U posljednjih 365 dana u knjižnici je posuđeno 27.887 naslova i 190 zelenih naslova, koji čine 0,68% svih posuđenih naslova u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Priče iz davnine* Ivana Brlić-Mažuranić, koji je posuđen 208 puta. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Naša kuća u plamenu* Grete Thunberg, koji je posuđen 32 puta. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je sedam puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

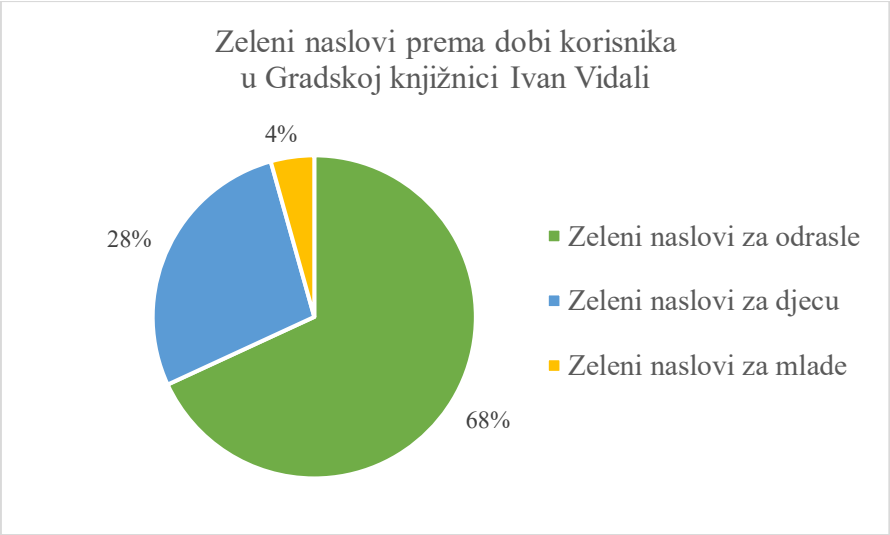
6.3.19. Gradska knjižnica Ivan Vidali

Prema podacima u katalogu Gradske knjižnice Ivan Vidali, knjižnica sadrži 33.793 naslova, od kojih je 66 zelenih naslova te oni čine 0,20% svih naslova u knjižnici. U fondu knjižnice nalazi se 29.395 knjižnih naslova te 64 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,22%. Ukupni broj zelenih naslova na hrvatskom je 64, ukupni broj zelenih naslova na engleskom je sedam, dok knjižnica ne posjeduje zelene naslove na drugim jezicima (v. Grafikon 55.).

Grafikon 55. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Ivan Vidali.

Fond knjižnice sadrži 26.447 naslova za odrasle, od kojih je 47 zelenih naslova za odrasle te oni čine 0,18% svih naslova za odrasle u knjižnici. Dječjih naslova ima 3990, dok zelenih naslova za djecu ima 19, odnosno 0,48%. Knjižnica posjeduje 946 naslova za mlade te tri zelena naslova za mlade, odnosno 0,32% (v. Grafikon 56.).

Grafikon 56. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Ivan Vidali.

Na Grafikonu 57. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslove Gradske knjižnice Ivan Vidali. Prvi zeleni knjižni naslov knjižnica je nabavila 2007. godine (dva), otada nije svake godine nabavljala zelene knjižne naslove. Nabava je izostala 2012. i 2016. godine. S druge strane, najviše je zelenih knjižnih naslova knjižnica nabavila 2010. godine (12). Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 3,6.

Grafikon 57. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Ivan Vidali.

U posljednjih 365 dana knjižnica je nabavila 3708 naslova, od kojih je 14 zelenih naslova te oni čine 0,38% svih posuđenih naslova u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Genijalna prijateljica* Elene Ferrante, koji je posuđen 21 put. S druge strane najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je slikovnica *Dvije kante za smeće,* koja je posuđena pet puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je četiri puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

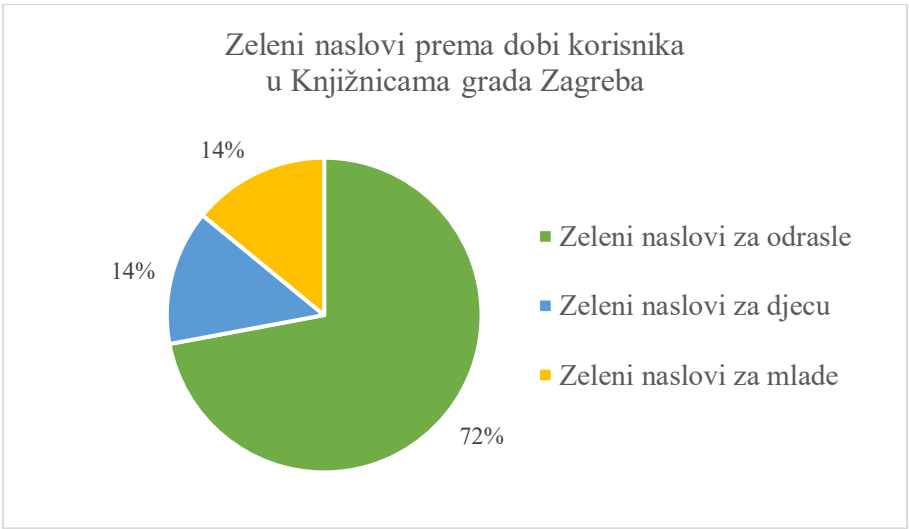
6.3.20. Knjižnice grada Zagreba

U katalogu Knjižnica grada Zagreba stoji da knjižnice sadrže 358.890 naslova, od kojih je 1580 zelenih naslova te oni čine 0,44% svih naslova u knjižnicama. U fondu knjižnica nalazi se 241.558 knjižnih naslova te 939 zelenih knjižnih naslova, odnosno 0,39%. Ukupni broj zelenih naslova na hrvatskom jeziku je 1294, ukupni broj zelenih naslova na engleskom jeziku je 166, dok je ukupni broj zelenih naslova na drugim jezicima 20 (v. Grafikon 58.).

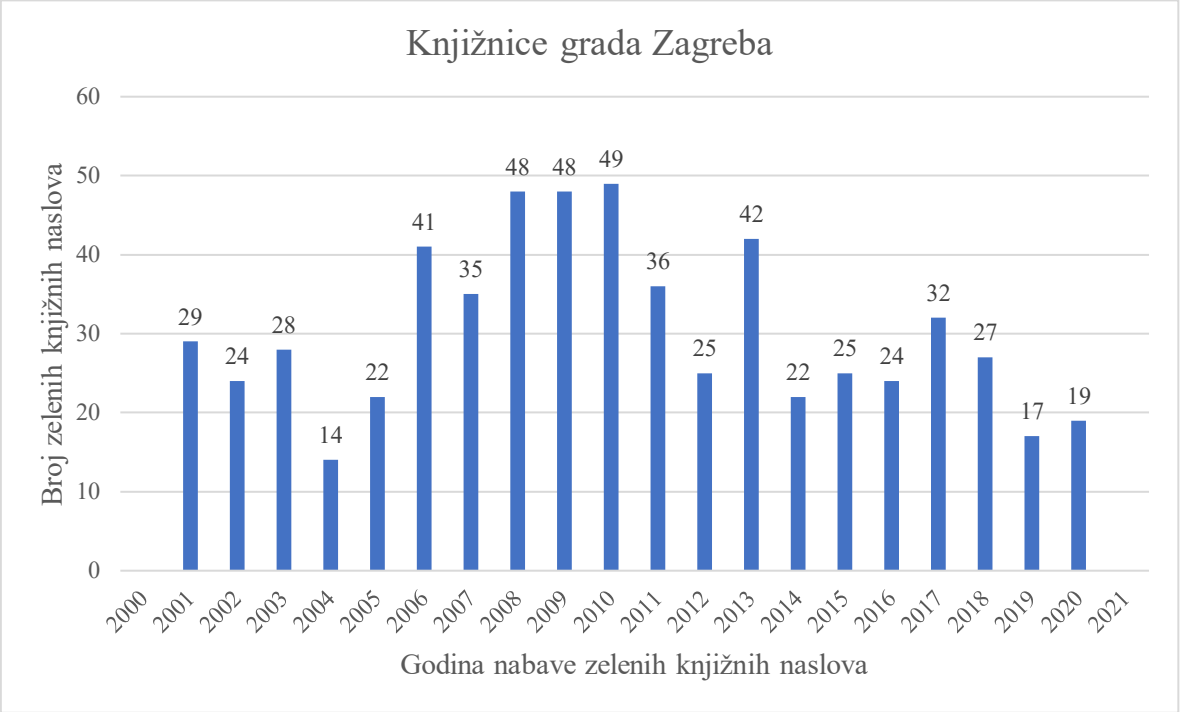
Grafikon 58. Jezična raznolikost zelenih naslova u Knjižnicama grada Zagreba.

Knjižnica posjeduje 270.221 naslova za odrasle, od kojih je 820 zelenih naslova za odrasle te oni čine 0,30% svih naslova knjižnica. Dječjih naslova ima 21.348 te zelenih naslova za djecu ima 158, odnosno 0,74%. U fondu knjižnice nalazi se 11.367 naslova za mlade te 160 zelenih naslova za mlade (1,41%), (v. Grafikon 59.).

Grafikon 59. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Knjižnicama grada Zagreba.

Na Grafikonu 60. prikazano je kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u Knjižnicama grada Zagreba. Prvi zeleni knjižni naslov nabavljen je 2001. godine (29) i knjižnice otada nabavljaju zelene knjižne naslove svake godine. Najviše zelenih knjižnih naslova knjižnice su nabavile 2010. godine (49), a najmanje 2004. godine (14). U razdoblju od 2006. do 2010. godine nabavljeno je najviše zelene knjižne građe te nakon toga slijedi pad nabave koji traje do danas. Godišnji prosjek nabave zelene knjižne građe iznosi 30,4.

Grafikon 60. Nabava zelenih knjižnih naslova u Knjižnicama grada Zagreba.

U posljednjih 365 dana u knjižnicama je posuđeno 97.207 naslova, od kojih je 911 zeleni naslov te oni čine 0,94% svih naslova posuđenih u posljednjih 365 dana. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Priče iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić, koji je posuđen 4594 puta. S druge strane, najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Naša kuća u plamenu* Grete Thunberg, koji je posuđen 254 puta. Dakle, najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana posuđen je 18 puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

6.4. Analiza rezultata istraživanja

Najveći postotak zelenih naslova u knjižničnom fondu imaju Knjižnice grada Zagreba (0,44%), dok najmanji postotak ima Narodna knjižnica i čitaonica Murter (0,11%). Prosjek postotka zastupljenosti zelenih naslova u analiziranim fondovima svih knjižnica iznosi 0,28%. Od analiziranih knjižničnih fondova, upravo fond Knjižnica grada Zagreba sadrži najviše naslova (358.890), dok fond Narodne knjižnice i čitaonice Murter sadrži najmanje naslova. Prosječni ukupni broj naslova u fondovima knjižnica iznosi 79.264. Najviše knjižnih naslova također imaju Knjižnice grada Zagreba (241.558), dok najmanje knjižnih naslova ima Narodna knjižnica i čitaonica Murter (15.128). Prosječni ukupni broj knjižnih naslova u fondovima knjižnica iznosi 62.961. Najveći udio zelenih knjižnih naslova među svim knjižnim naslovima ima Gradska knjižnica Rijeka 0,48%, dok isti udio Knjižnica grada Zagreba iznosi 0,39%. Knjižnice grada Zagreba imaju više zelenih naslova, ali i raznovrsniju zelenu građu (zvučna, glazbena, vizualna, elektronička građa) od Gradske knjižnice Rijeka. Najmanji udio zelenih knjižnih naslova u svom fondu ima Narodna knjižnica i čitaonica Murter (0,12%). Prosječni udio zelenih knjižnih naslova među svim naslovima u fondu iznosi 0,32%.

6.4.1. Jezična raznolikost zelenih naslova u knjižnicama

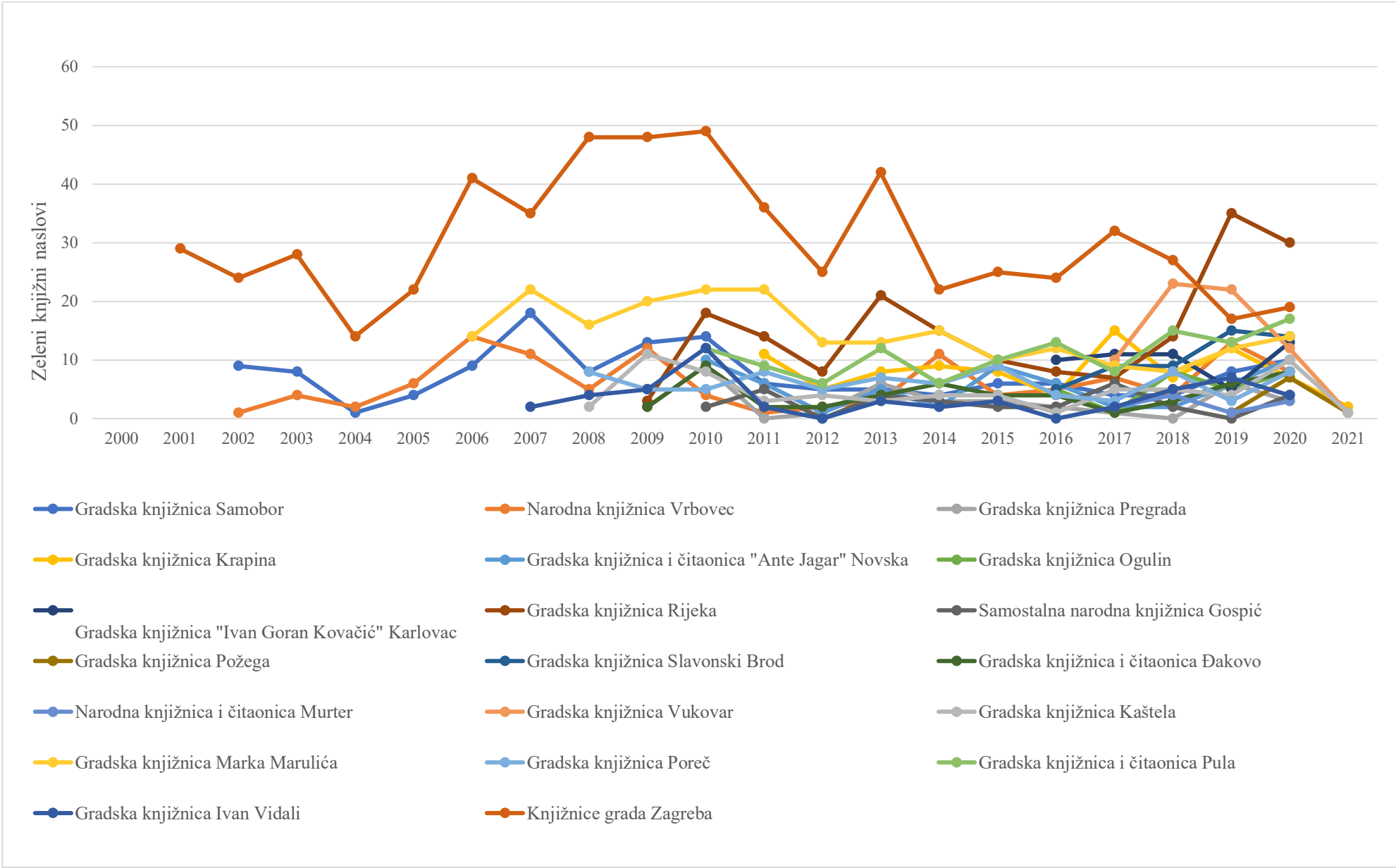
Najviše zelenih naslova na hrvatskom jeziku imaju Knjižnice grada Zagreba (1294), najmanje ih ima Narodna knjižnica i čitaonica Murter (17). Prosječni broj zelenih naslova na hrvatskom jeziku u fondovima knjižnica iznosi 213. Najviše zelenih naslova na engleskom jeziku imaju Knjižnice grada Zagreba (166), dok najmanje zelenih naslova na engleskom jeziku ima Narodna knjižnica i čitaonica Murter (jedan). Prosječni broj zelenih naslova na engleskom jeziku u fondovima knjižnica iznosi 22. Najviše zelenih naslova na drugim jezicima posjeduje Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac (30), dok Gradska knjižnica Ivan Vidali, Gradska knjižnica Kaštela, Narodna knjižnica i čitaonica Murter, Gradska knjižnica i čitaonica "Ante Jagar" Novska, Gradska knjižnica Pregrada i Narodna knjižnica Vrbovec nemaju nijedan zeleni naslov na drugim jezicima. Prosječni broj zelenih naslova na drugim jezicima u fondovima knjižnica je šest.

6.4.2. Zastupljenost zelenih naslova prema dobi korisnika knjižnica

Najveći udio zelenih naslova za odrasle među svim naslovima za odrasle ima Gradska knjižnica Pregrada (0,47%), dok najmanji udio ima Narodna knjižnica i čitaonica Murter (0,08%). Prosječni udio zelenih naslova za odrasle u fondu knjižnica iznosi 0,30%. Najveći udio zelenih naslova za djecu među svim naslovima za djecu ima Gradska knjižnica Krapina (0,82%), dok najmanji udio zelenih naslova za djecu ima Samostalna narodna knjižnica Gospić (0,14%). Prosječni udio zelenih naslova za djecu u fondu knjižnica iznosi 0,43%. Najveći udio zelenih naslova za mlade među svim naslovima za mlade ima Gradska knjižnica Poreč (1,82%), dok najmanji udio zelenih naslova za mlade ima Gradska knjižnica Marka Marulića (0,03%). Prosječni udio zelenih naslova za mlade u fondu knjižnica iznosi 0,59%.

6.4.3. Kretanje nabave zelenih knjižnih naslova u knjižnicama

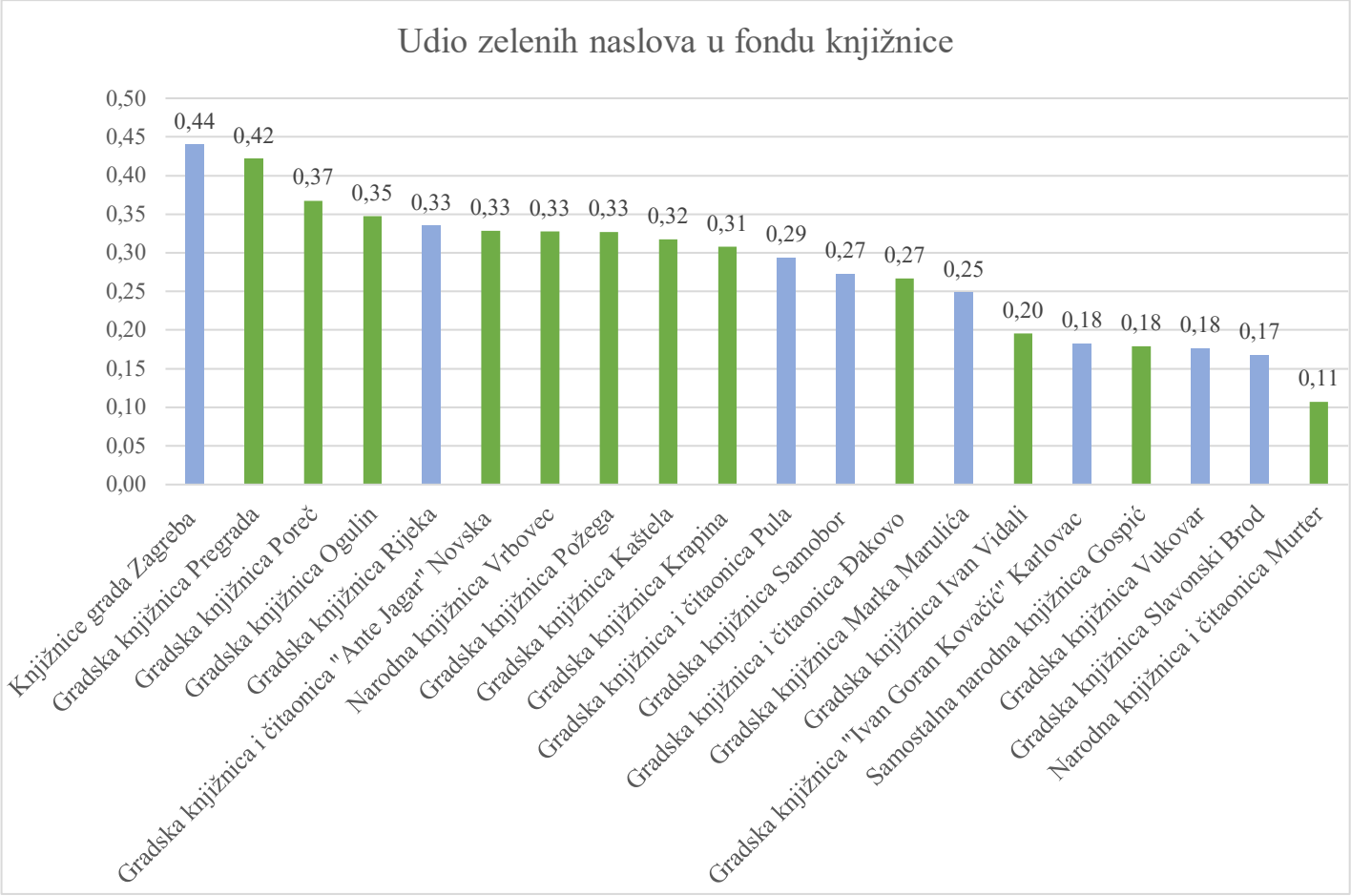
Prema podacima prikazanima na Grafikonu 61., od svih analiziranih knjižnica, prve su zelene knjižne naslove počele nabavljati Knjižnice grada Zagreba. Godine 2001. Knjižnice su nabavile 29 zelenih knjižnih naslova. Najkasnije je zelene knjižne naslove počela nabavljati Gradska knjižnica Požega, 2019. godine nabavila je prvi zeleni knjižni naslov. Najveći godišnji prosjek nabave zelenih knjižnih naslova od 2001. do 2021. godine imaju Knjižnice grada Zagreba (30,4), dok najmanji ima Narodna knjižnica i čitaonica Murter (tri). Najviše zelenih knjižnih naslova u knjižnicama nabavljeno je 2020. godine, ukupno 209 zelenih knjižnih naslova. S druge strane, najmanje zelenih knjižnih naslova u knjižnicama nabavljeno je 2004. godine, ukupno 17 naslova. Nabava zelenih knjižnih naslova u knjižnicama raste. Na razini svih knjižnica, godišnji prosjek nabave zelenih knjižnih naslova za razdoblje od 2001. do 2021. godine iznosi 98.

Grafikon 61. Nabava zelenih knjižnih naslova.

6.4.4. Udio zelenih naslova u fondu knjižnica

Prema rezultatima istraživanja prikazanima na Grafikonu 62., najveći udio zelenih naslova (0,44) ima i najveća knjižnica, odnosno Knjižnice grada Zagreba, dok najmanji udio zelenih naslova (0,11) ima Narodna knjižnica i čitaonica Murter, koja je ujedno i najmanja knjižnica u istraživanju. Među prvih pet knjižnica s najvećim udjelom zelenih naslova u fondu nalaze se dvije velike knjižnice (Knjižnice grada Zagreba i Gradska knjižnica Rijeka) te tri male knjižnice (Gradska knjižnica Pregrada, Gradska knjižnica Poreč i Gradska knjižnica Ogulin). Dapače, te su dvije velike knjižnice jedine među prvih deset knjižnica prema udjelu zelenih naslova. Najviše velikih knjižnica nalazi se među drugih deset knjižnica, to su: Gradska knjižnica i čitaonica Pula, Gradska knjižnica Samobor, Gradska knjižnica Marka Marulića, Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac, Gradska knjižnica Vukovar i Gradska knjižnica Slavonski Brod. Iako najveća knjižnica ima najveći udio zelenih naslova u fondu, a najmanja knjižnica ima najmanji, više je malih knjižnica koje imaju veći udio zelenih naslova od velikih knjižnica.

Grafikon 62. Udio zelenih naslova u fondu knjižnica.

6.4.5. Posuđenost zelenih knjižnih naslova u knjižnicama

U posljednjih 365 dana najveći udio posuđenih zelenih naslova među svim posuđenim naslovima ima Gradska knjižnica Požega (1,11%), dok najmanji udio ima Gradska knjižnica Slavonski Brod (0,38%). Najveći broj posudbi zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana bilježi se u Knjižnicama grada Zagreba (254), dok se najmanji broj posudbi najčitanijeg zelenog knjižnog naslova bilježi u Gradskoj knjižnici Pregrada, Gradskoj knjižnici Krapina i Gradskoj knjižnici i čitaonici "Ante Jagar" Novska i iznosi tri. Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić posuđen je tek triput više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana, dok je najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana u Gradskoj knjižnici Ogulin posuđen čak 24 puta više od najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana.

Najposuđivaniji knjižni naslov u posljednjih 365 dana u knjižnicama je *Male žene* autorice Louise May Alcott. Naslov je najposuđivaniji u posljednjih 365 dana u četiri od 20 knjižnica. Najposuđivaniji naslov slijede lektirna djela *Životinjska farma* Georgea Orwella i *Duh u močvari* Ante Gardaša, koja su najposuđivaniji naslovi u dvije knjižnice.

Najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana je *Naša kuća u plamenu* autorice Grete Thunberg. Djelo je najposuđivaniji zeleni knjižni naslov u posljednjih 365 dana u tri od 20 knjižnica. Nakon najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova slijede naslovi *A što s otpadom* autorice Jess French, *Očekujući vatre : Razmišljanja o izazovima u 21. stoljeću* Igora Rudana i *Alba : riba koja živi sto godina* Lare Hawthorne, svi su navedeni naslovi najposuđivaniji u dvije knjižnice. Sljedeći naslovi najposuđivaniji su zelenih knjižni naslovi u po jednoj knjižnici: *Čudesan svijet biljaka* Richarda Walkera, *Amazona diše : škola na dalekom kraju svijeta* Tomice Bajsića, *50 jednostavnih stvari koje djeca mogu učiniti za spas Zemlje* Burgharda Bartosa, *Velebit : iskustvo planine* Krunoslava Raca, *Medo koji voli grliti* Nicholasa Oldlanda, *Zaštita okoliša* Felicite Briški, *Živi svijet* Leslie Colvin i Emme Speare, *Zelene slikopriče* Željke Horvat-Vukelja, *Greta i divovi : nadahnuta priča o Greti Thunberg i borbi za naš planet* Zoe Tucker, *Vučjim stopama* Marine Poklar i *Dvije kante za smeće*. Prema podacima u Tablici 1. od najposuđivanijih zelenih knjižnih naslova u knjižnicama u posljednjih 365 dana, devet ih je namijenjeno odraslima, a 11 djeci.

Tablica 1. Posuđenost zelenih knjižnih naslova prema dobi korisnika.

Naziv knjižnice	Naziv i autor najposuđivanijeg zelenog knjižnog naslova u posljednjih 365 dana	Korisnici kojima je najposuđivaniji zeleni knjižni naslov namijenjen
Gradska knjižnica Samobor	*Vučjim stopama,* Marina Poklar	Odrasli
Narodna knjižnica Vrbovec	*Očekujući vatre: razmišljanja o izazovima u 21. stoljeću,* Igor Rudan	Odrasli
Gradska knjižnica Pregrada	*Čudesan svijet biljaka,* Richard Walker	Djeca
Gradska knjižnica Krapina	*Amazona diše : škola na dalekom kraju svijeta,* Tomica Bajsić	Odrasli
Gradska knjižnica i čitaonica "Ante Jagar" Novska	*50 jednostavnih stvari koje djeca mogu učiniti za spas Zemlje,* Burghard Bartos	Djeca
Gradska knjižnica Ogulin	*Velebit : iskustvo planine,* Krunoslav Rac	Odrasli
Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac	*A što s otpadom,* Jess French	Djeca
Gradska knjižnica Rijeka	*Medo koji voli grliti,* Nicholas Oldland	Djeca
Samostalna narodna knjižnica Gospić	*Zaštita okoliša,* Felicita Briški	Odrasli
Gradska knjižnica Požega	*Živi svijet,* Leslie Colvin i Emma Speare	Djeca
Gradska knjižnica Slavonski Brod	*Zelene slikopriče* Željka Horvat-Vukelja	Djeca

Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo	*Greta i divovi : nadahnuta priča o Greti Thunberg i borbi za naš planet,* Zoe Tucker	Djeca
Narodna knjižnica i čitaonica Murter	*Očekujući vatre : razmišljanja o izazovima u 21. stoljeću,* Igor Rudan	Odrasli
Gradska knjižnica Vukovar	*Naša kuća u plamenu,* Greta Thunberg	Odrasli
Gradska knjižnica Kaštela	*Alba : riba koja živi sto godina,* Lara Hawthorne	Djeca
Gradska knjižnica Marka Marulića	*Alba : riba koja živi sto godina,* Lara Hawthorne	Djeca
Gradska knjižnica Poreč	*A što s otpadom,* Jess French	Djeca
Gradska knjižnica i čitaonica Pula	*Naša kuća u plamenu,* Greta Thunberg	Odrasli
Gradska knjižnica Ivan Vidali	*Dvije kante za smeće*	Djeca
Knjižnice grada Zagreba	*Naša kuća u plamenu,* Greta Thunberg	Odrasli

6.5. Zaključak istraživanja i rasprava

Istraživanjem se potvrdila prva hipoteza i opovrgnule su se druga i treća hipoteza.

Hipoteza 1. Narodne knjižnice u Hrvatskoj svake godine nabavljaju sve više zelene građe.

Prva je hipoteza potvrđena jer nabava zelenih knjižnih naslova raste. Najmanji broj zelenih knjižnih naslova u knjižnicama nabavljen je 2001. godine (29), iste je godine počela i nabava zelenih knjižnih naslova. Najveći broj zelenih knjižnih naslova u knjižnicama nabavljen je upravo 2020. godine (209). Međutim, od 2001. do 2021. godine, kretanje nabave zelenih knjižnih naslova nije bilo uzlazno svake godine. Primjer je 2012. godina kada je nabavljeno svega 77 zelenih knjižnih naslova, dok ih je prethodne godine nabavljeno 125, a iduće godine 136. Nabava zelenih knjižnih naslova ima trend rasta na razini svih promatranih knjižnica, što nije nužno slučaj s pojedinačnim knjižnicama.

Hipoteza 2. Velike narodne knjižnice u fondu imaju veći udio zelene građe u odnosu na male knjižnice.

Druga je hipoteza opovrgnuta. Najveće Knjižnice grada Zagreba imaju najveći udio zelenih naslova u fondu (0,44), a najmanja knjižnica, Narodna knjižnica i čitaonica Murter ima najmanji udio zelenih naslova (0,11). Međutim, od 20 knjižnica u istraživanju među prvih deset prema udjelu zelenih naslova nalaze se samo dvije velike knjižnice, dok se među drugih deset s manjim udjelom nalazi šest velikih knjižnica. Dakle, male knjižnice imaju veći udio zelenih naslova od velikih knjižnica.

Hipoteza 3. Najposuđivaniji zeleni knjižni naslovi su oni namijenjeni korisnicima odrasle dobi.

Treća je hipoteza opovrgnuta. Više je najposuđivanijih zelenih knjižnih naslova u posljednjih 365 dana namijenjeno djeci nego korisnicima odrasle dobi. Ukupni broj najposuđivanijih zelenih knjižnih naslova u knjižnicama namijenjen djeci iznosi 11, dok ukupni broj najposuđivanijih zelenih knjižnih naslova u knjižnicama namijenjen korisnicima odrasle dobi iznosi devet.

Istraživanje je pokazalo da se provedba zelenih knjižničnih programa kao i važnost koja se daje održivom razvoju na svjetskoj i nacionalnoj razini odrazila na nabavu zelenih knjižnih naslova u knjižnicama. Knjižnice nabavljaju sve više zelene knjižne građe kako bi išle u korak s vremenom, zadovoljile potrebe korisnika za građom na temu klimatskih promjena,

očuvanja biljnih i životinjskih vrsta, promjena načina života, usvajanja ciljeva održivog razvoja itd. Iako bi se moglo pretpostaviti da se u velikim knjižnicama velikih gradova brže razmjenjuju razne inovativne ideje pa tako i ideje vezane uz održivi razvoj nego u malim knjižnicama, istraživanje je pokazalo da male knjižnice imaju veći udio zelene građe u svom fondu od velikih. Svjetska popularnost zelenih knjižnih naslova za djecu odrazila se i na knjižnice u Hrvatskoj pa su najposuđivaniji zeleni knjižni naslovi upravo oni za djecu.

7. Zaključak

Klimatske promjene globalni su izazov. Međunarodne organizacije donose razne dokumente, smjernice i održavaju konferencije na temu zaustavljanja klimatskih promjena i očuvanja okoliša. Rješenje problema vide u održivom razvoju koji se treba primjenjivati u svim aspektima života, od samog društva do prirode. Stoga su Ujedinjeni Narodi donijeli Agendu 2030, koja se sastoji od 30 ciljeva za ostvarenje održivog razvoja na raznim mikrorazinama i makrorazinama. Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) prepoznao je ulogu knjižnica u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja UN-a. Važna je uloga IFLA-ine Radne skupine za okoliš, održivost i knjižnice, kao i poticanje knjižnica na usvajanje zelenih praksi pokretanjem dodjele IFLA-ine nagrade *Zelena knjižnica*.

Hrvatska je put prema održivom razvoju započela 2011. g. kada je pokrenut projekt *Zelena knjižnica*, koji je osmislilo Društvo bibliotekara Istre. Nakon toga uslijedili su zeleni programi u knjižnicama diljem Hrvatske. Javila se potreba za ususatvljivanjem provedbe zelenih knjižničnih programa pa je osnovana Radna grupa za zelene knjižnice pri Hrvatskom knjižničarskom društvu. Radna grupa pomagala je u provedbi mnogih zelenih projekata poput *Zelenog festivala* i 1. međunarodne konferencije o zelenim knjižnicama *Let's Go Green! Zeleni festival* koji je organizirala Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu uvršten je među ponajbolje svjetske zelene knjižnične projekte u natjecanju za IFLA-inu nagradu *Zelena Knjižnica*.

Provedeno istraživanje pokazalo je da su zeleni knjižnični programi imali odjeka na nabavu zelenih naslova u knjižnicama. Naime, nabava zelenih knjižnih naslova od 2001. do 2021. g. raste, iako kretanje nabave nije bilo uzlazno svake godine. Nabava zelenih knjižnih naslova raste na razini svih knjižnica zajedno, no to nije slučaj u pojedinačnim knjižnicama. Nabavlja se zelena građa na hrvatskom, engleskom i drugim jezicima, kao i za korisnike odrasle dobi, mlade i djecu. Zanimljivo je da su među najposuđivanijim zelenim knjižnim naslovima upravo oni za djecu. Istraživanje je pokazalo da velike knjižnice ne sadrže veći udio zelene knjižne građe u odnosu na male knjižnice.

Inovativni zeleni knjižnični projekti utjecali su na hrvatske knjižnice. Knjižnice su prepoznale važnost zelenih knjižničnih programa pa tako i nabave zelenih naslova. Knjižnice su postale zelene u smislu programa i građe, a sljedeći je korak da postanu zelene u smislu same knjižnične zgrade, učinkovitog korištenja resursa i provođenja mjera štednje energije, što se postiže zagovaranjem koncepta zelene knjižnice na višim instancama.

8. Literatura

1. About the Environment, Sustainability and Libraries Section. IFLA. https://www.ifla.org/about-environmental-sustainability-and-libraries. (17. 1. 2021.)
2. About the Library Buildings and Equipment Section. IFLA. URL: https://www.ifla.org/about-the-library-buildings-and-equipment-section. (7. 1. 2021.)
3. Antonelli, M. (2008). The Green Library Movement: An Overview and Beyond. Electronic Green Journal, (27). URL:. https://escholarship.org/uc/item/39d3v236. (17. 1. 2021.)
4. Aparac-Jelušić, T., Faletar Tanacković, S. (2020). Knjižnična arhitektura. Zagreb: Ljevak.
5. Carbon-neutral in 15 years?. BBC NEWS. URL: https://www.bbc.co.uk/news/extra/MtJYmYFONq/finland_carbon_neutral_in_15_years. (8. 1. 2021.)
6. Čadovska, I., Tkalčić, A. (2017) Zelena pismenost kao dio strategije razvoja informacijske službe. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 60(1), str. 65-77.
7. Dragaš, B. (2017). Zelene knjižnice za zelenu pismenost: hrvatsko iskustvo. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 60(4), str. 221-241.
8. Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030. URL: https://www.odraz.hr/wp-content/uploads/2020/10/globalni-ciljevi-odrzivog-razvoja-do-2030_web.pdf. (9. 1. 2021.)
9. IFLA Green Library Award. IFLA. URL: https://www.ifla.org/node/10159. (17. 1. 2021.)
10. IFLA Green Library Award 2020 Winners Announced. IFLA. URL: https://www.ifla.org/node/92963?og=479. (17. 1. 2021.)
11. IFLA Library Building Guidelines: Developments & Reflections. IFLA. URL: https://www.ifla.org/publications/ifla-library-building-guidelines-developments-reflections?og=61. (8. 1. 2021.)
12. IFLA Statement on Libraries and Development (August 2013). IFLA, https://www.ifla.org/publications/ifla-statement-on-libraries-and-development. (21. 1. 2021.)
13. IFLA/Systematic Public Library of the Year. IFLA. URL: https://www.ifla.org/node/29023. (8. 1. 2021.)

14. Kraljević, I. (2019). Djelovanje radne grupe za zelene knjižnice 2014.–2018. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 62(1), str. 327-340.
15. LEED® Standards. Encyclopedia Britannica. URL: https://www.britannica.com/technology/LEED-standards (7. 1. 2021.)
16. Library and Sustainable Environment Management Report. Proposal for IFLA Green Library Award 2020. URL: https://www.ifla.org/files/assets/environmental-sustainability-and-libraries/documents/thailand_univlibrsustenvmanagemreport2020.pdf. (17. 1. 2021.)
17. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu predstavila projekt „Zelena knjižnica za zelenu Hrvatsku“. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. URL: https://www.nsk.hr/nacionalna-sveucilisna-knjiznica-zagrebu-predstavila-projekt-zelena-knjiznica-zelenu-hrvatsku/. (21. 1. 2121.)
18. NSK osvojila četvrto mjesto u natjecanju za nagradu Zelena knjižnica IFLA-e. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. URL: https://www.nsk.hr/nsk-osvojila-cetvrto-mjesto-u-natjecanju-za-nagradu-zelena-knjiznica-ifla-e/. (21. 1. 2021.)
19. nZEB Oodi – More Than Just a Library. Green Architecture and Building Report. URL: https://www.gabreport.com/nzeb-oodi-more-than-just-a-library. (9. 1. 2021.)
20. O PROJEKTU. Zelena knjižnica. URL: http://zk.dbi.hr/o-projetku/. (17. 1. 2021.)
21. Održivi razvoj. Hrvatska enciklopedija. URL: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44778. (9. 1. 2021.)
22. Održivi razvoj. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. URL: http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/. (9. 1. 2021.)
23. Oodi Helsinki Central Library / ALA Architects. ArchDaily. URL: https://www.archdaily.com/907675/oodi-helsinki-central-library-ala-architects. (8. 1. 2021.)
24. OODI, THE FUTURE-FACING HELSINKI NEW PUBLIC LIBRARY. Euronews. URL: https://www.euronews.com/living/2018/12/05/oodi-the-future-facing-helsinki-new-public-library. (8. 1. 2021.)
25. Sustainable library. Online Dictionary for Library and Information Science. URL: https://products.abc-clio.com/ODLIS/odlis_s.aspx#sustainablelib. (13. 1. 2021.)
26. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations. URL: https://sdgs.un.org/2030agenda. (9. 1. 2021.)
27. U.S. Green Building Council. URL: https://www.usgbc.org/. (7. 1. 2021.)

28. Uzroci klimatskih promjena. Europska Komisija. URL: https://ec.europa.eu/clima/change/causes_hr. (9. 1. 2021.)
29. Welcome to Lahti, the European Green Capital of 2021. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/news/Lahti_European_Green_Capital_2021.html. (17. 1. 2021.)
30. Worpole, K. (2013). Contemporary Library Architecture: A Planning and Design Guide. New York: Routledge.
31. Zečević, A. Razvoj narodnih knjižnica u Hrvatskoj prema zelenim knjižnicama : diplomski rad. Zagreb : 2019.
32. Zeleni festival – (O)krenimo na zeleno. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. URL: https://www.nsk.hr/zeleni-festival-okrenimo-na-zeleno/. (21. 1. 2021.)
33. Zgrade gotovo nulte energije nZEB. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine. URL: https://mgipu.gov.hr/o-ministarstvu-15/djelokrug/energetska-ucinkovitost-u-zgradarstvu/zgrade-gotovo-nulte-energije-nzeb/10504. (18. 2. 2021.)

Popis slika

Slika 1. Središnja gradska knjižnica u Helsinkiju Oodi 13

Popis tablica

Tablica 1. Posuđenost zelenih knjižnih naslova prema dobi korisnika..... 69

Popis grafikona

Grafikon 1. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Samobor. 24
Grafikon 2. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Samobor. 24
Grafikon 3. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Samobor..... 25
Grafikon 4. Jezična raznolikost zelenih naslova u Narodnoj knjižnici Vrbovec..... 26
Grafikon 5. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Narodnoj knjižnici Vrbovec. 26
Grafikon 6. Nabava zelenih knjižnih naslova u Narodnoj knjižnici Vrbovec..... 27
Grafikon 7. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Pregrada..... 28
Grafikon 8. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Pregrada. 28
Grafikon 9. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Pregrada..... 29
Grafikon 10. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Krapina. 30
Grafikon 11. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Krapina..... 30
Grafikon 12. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Krapina. 31
Grafikon 13. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici "Ante Jagar" Novska..... 32
Grafikon 14. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici i čitaonici "Ante Jagar" Novska. 32
Grafikon 15. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici "Ante Jagar" Novska..... 33
Grafikon 16. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Ogulin..... 34
Grafikon 17. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Ogulin. 34
Grafikon 18. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Ogulin..... 35
Grafikon 19. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. 36
Grafikon 20. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. 36
Grafikon 21. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. 37
Grafikon 22. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Rijeka. 38
Grafikon 23. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Rijeka. 38
Grafikon 24. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Rijeka. 39
Grafikon 25. Jezična raznolikost zelenih naslova u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić. 40

Grafikon 26. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić. 40
Grafikon 27. Nabava zelenih knjižnih naslova u Samostalnoj narodnoj knjižnici Gospić. 41
Grafikon 28. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Požega. 42
Grafikon 29. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Požega. 42
Grafikon 30. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Požega. 43
Grafikon 31. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod..... 44
Grafikon 32. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod. 44
Grafikon 33. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Slavonski Brod..... 45
Grafikon 34. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici Đakovo. .. 46
Grafikon 35. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici i čitaonici Đakovo.. 46
Grafikon 36. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Đakovo. 47
Grafikon 37. Jezična raznolikost zelenih naslova u Narodnoj knjižnici i čitaonici Murter. ... 48
Grafikon 38. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Narodnoj knjižnici i čitaonici Murter... 48
Grafikon 39. Nabava zelenih knjižnih naslova u Narodnoj knjižnici i čitaonici Murter. 49
Grafikon 40. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Vukovar. 50
Grafikon 41. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Vukovar..... 50
Grafikon 42. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Vukovar. 51
Grafikon 43. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Kaštela. 52
Grafikon 44. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Kaštela..... 52
Grafikon 45. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Kaštela. 53
Grafikon 46. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Marka Marulića..... 54
Grafikon 47. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Marka Marulića. 54
Grafikon 48. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Marka Marulića..... 55
Grafikon 49. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Poreč..... 56
Grafikon 50. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Poreč. 56
Grafikon 51. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Poreč..... 57
Grafikon 52. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula. 58
Grafikon 53. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula. 58
Grafikon 54. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula. 59
Grafikon 55. Jezična raznolikost zelenih naslova u Gradskoj knjižnici Ivan Vidali. 60
Grafikon 56. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Gradskoj knjižnici Ivan Vidali..... 60
Grafikon 57. Nabava zelenih knjižnih naslova u Gradskoj knjižnici Ivan Vidali. 61
Grafikon 58. Jezična raznolikost zelenih naslova u Knjižnicama grada Zagreba. 62

Grafikon 59. Zeleni naslovi prema dobi korisnika u Knjižnicama grada Zagreba. 62
Grafikon 60. Nabava zelenih knjižnih naslova u Knjižnicama grada Zagreba. 63
Grafikon 61. Nabava zelenih knjižnih naslova. 66
Grafikon 62. Udio zelenih naslova u fondu knjižnica. 67

Knjižnice i ekološka održivost

Sažetak

Klimatske promjene ključni su globalni problem na koji pokušavaju odgovoriti svjetske organizacije. Ujedinjeni narodi u središte rješavanja globalnih problema stavljaju održivi razvoj. Agenda 2030 program je Ujedinjenih naroda za postizanje ciljeva održivog razvoja na globalnoj razini u svim aspektima života. Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) prepoznao je ulogu knjižnica kao kulturnih i društvenih središta za ostvarivanje održivog razvoja. IFLA djeluje kroz Radnu skupinu za okoliš, održivost i knjižnice koja svake godine knjižnicama diljem svijeta dodjeljuje nagradu *Zelena knjižnica.* Zelena knjižnica označava zelenu knjižničnu zgradu, ali i zelene knjižnične usluge i programe.

Prvi projekt posvećen zelenoj knjižnici u Hrvatskoj pokrenulo je Društvo bibliotekara Istre 2011. godine. Do 2021. godine zaredali su se mnogi lokalni i nacionalni zeleni knjižnični programi i projekti. U radu se istražuje jesu li zeleni knjižnični programi imali odjeka na nabavu zelene knjižnične građe.

Provedeno je istraživanje o zastupljenosti zelene građe u fondovima narodnih knjižnica u Hrvatskoj. Rad donosi podatke o jezičnoj raznolikosti zelene građe, količini zelene građe za korisnike različite dobi, posuđenosti zelenih knjižnih naslova, udjelu zelene građe u velikim i malim narodnim knjižnicama te samom kretanju nabave zelenih naslova. U istraživanju je sudjelovalo 20 hrvatskih narodnih knjižnica.

Ključne riječi: ekologija, održivi razvoj, zelena knjižnica, narodna knjižnica

Libraries and ecological sustainability

Summary

World organizations try to respond to the crucial problem of global climate change. According to the United Nations, sustainable development is in the centre of devising solutions to global problems. The aim of the United Nations 2030 Agenda is achieving sustainable development goals at a global scale in all aspects of life. Libraries are cultural and social centres and as such they can be used in order to achieve sustainable development goals according to the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). IFLA works through the Environment, Sustainability and Libraries Section, which gives the IFLA Green Library Award to the best green libraries in the world. A green library is a green library building, but also a library which offers green services and organizes green projects.

The first green library project in Croatia was devised by Društvo bibliotekara Istre in 2011. Until 2021, there have been many local and national green library programs and projects. The research in this thesis concerns whether green library projects have had an impact on green material acquisition.

The research presents the green material representation in public library collections in Croatia. The thesis presents the data on green material linguistic diversity, the number of green materials for various age groups, the checkout history of green materials, and the green material acquisition trend. Twenty Croatian public libraries participated in the research.

Key words: ecology, sustainable development, green library, public library